

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות

לקוטי שיחות חלק טו שיחה ג-יט כסלו.

הדר זקנים. ויותר יעקב לבדו מלמד שנשאר על פכים קטנים ונפקא להו מהכא מדכתיב לבדו א"ת לבדו אלא לכדו ד"א לבדו לשון בית הבד שמושכין על ידו שמן מן הזית ודרך לשים שמן בפכין קטנים.

מזרחי. שכח פכים קטנים. בחולין פרק גיד הנשי' ופרש"י דכל כלים החשובים ומקנ' כבר העבירם את נחל יבוק כדכתיב לעיל מיניה ויעבר את אשר לו והוא לא נשאר אלא על פכים קטנים שלא הספיק להעבירן וחשכה לו דפכים קטנים לאו דוקא אלא כלים שאינם חשובים לכלום פכים קטנים קרי לה שכל הכלים החשובים בכלל ויעבר את אשר לו הם וה"נ אשכחן בב"ק בפ"ק שקורא הכלים הקטנים פכים קטנים דתנן הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא לגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ומפר' בגמ' ולא לרבוץ א"ר אלעזר לא שאנו אלא פכים גדולים אבל פכים קטנים אורחיה הוא ומקשה התם והתניא ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים ומשני לא קשיא כאן בפכים גדולים כאן בפכים קטנים אלמא סתם כלים פכים קרי להו. וי"מ דממלת לבדו מפיק ליה אל תקרי לבדו אלא לבדן והוא שבוש בלי ספק כי אין נח לדרוש אל תקרי אלא לתנאים ולאמוראים בלבד אבל חוץ מהם אפי' הגאונים אין כח בידם לעשות זה וקצתם פי' שפירוש לבדו הוא מלשון בית הבד המורה על השמן ולכן אמר פכים קטנים שהם כלי השמן ואם אגדה היא נקבל אלא שעדיין צריכין להביא ראיה על הקטנות דדילמא פכים גדולים הוו. ושמא י"ל דמדכתיב לעיל מיניה ויעבר את אשר לו משמע שאלו הנשארים אינם בכלל את אשר לו ואין זה אלא לרוב קטנותם ופחיתותם שאינו נחשבים לכלום ועוד שהשכחה אינה מצויה אלא

(1) פרשתינו לב כה. ויותר יעקב לבדו נאבבא איש עמו עז עלות השחר:

רש"י ד"ה ויותר יעקב. שכת פכים קטנים וחזר עליהם (חולין צ"א):

חולין צא עמוד א. ויותר יעקב לבדו אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.

(2) רבינו בחיי. ויותר יעקב לבדו. דרשו רבותינו ז"ל לכדו קרי ביה, מלמד שחזר על פכין קטנים, ללמד שממונם של צדיקים חביב עליהם כדי שיתרחקו מן הגזל, כך פירש רש"י ז"ל. והכוונה כדי שלא יסתכנו הבנים הקטנים בדרך אם לא ישתו, ולכך שם עצמו בסכנה לחזור, והמקטרג נזדווג לו מיד.

רע"ב. ויותר יעקב לבדו שכח פכין קטנים וחזר עליהם. קשה מנא לו י"ל משום דצריך להוציא מקרא זה ממשמעו שאין לומר שנשאר יעקב לבדו יחידי כמשמעות המקרא דהא אמרינן המהלך בדרך יחידי ה"ז מתחייב בנפשו לכך אית למימר אל תקרי לבדו אלא לכדו כלו' על כדו והיינו ששכח פכין קטני' וחזר עליהן:

(4) דעת זקנים עה"ת. ויותר יעקב לבדו. פירש"י מלמד שנשאר על פכים קטנים וסמך לדבר מדכתיב לבדו, אל תיקרי לבדו אלא לכדו. ד"א לשון בית הבד שמושכין ממנו שמן זית ודרך הוא להצניע שמן בפכים קטנים:

בקטנים אבל לא ידעתי מ"ל לרש"י לומר ששכח אותם דילמא לא הספיק להעבירן כמו שאמרו רז"ל בחולין שנשאר על פכים קטנים שלא הספיק להעביר' וחשכה לו ושמא מב"ר הוא דמייתי לה דהתם אמר רבי חוניא נדמה לו ליעקב אבינו כדמות רועה לזה צאן ולזה צאן לזה גמלים ולזה גמלים א"ל העבר שלך ואני אעביר שלי העביר יעקב אבינו את שלו חזר וראה שמא שכח דבר מיד ויאבק איש עמו ורש"י לקח את השכחה מב"ר והפכים קטנים מפרק גיד הנשה שהרי בחולין פירש רש"י דכל כלים החשובים ומקנה כבר העבירן את נחל יבוק כדכתיב ויעבר את אשר לו והוא לא נשאר אלא על פכים קטנים שלא הספיק להעבירן וחשכה לו:

יריעות שלמה. בד"ה שכח פכי' קטנים כו' נ"ב ולי
נראה מ"ה פי' פכים קטנים דהא כתיב לעיל ויעבר את כל אשר לו אלא היה פכים קטנים עם שמן ליצוק על האבן אשר נדר וזהו אינו שלו אלא של שמים ומ"ה נשא את נפשו עליו ופכים קטנים לאו דוקא קאמר אלא פך קטן ואולי רמז בזה בעבור שנשא את נפשו לקיים נדרו בפך קטן נעשה נס לבניו חשמונאי ע"י פך קטן וזהו שכח פכי' קטנים ודוק מהרש"ל:

(5 בראשית רבה פרק עז א. וינותר יעקב לבדו ויגאבך
איש עמו (בראשית לב, כה), (דברים לג, כו): אין קאל ישרון רכב שמים בעזרך, רבי ברכיה בשם רבי יהודה ברכי סימון אמר אין קאל, ומי קאל, ישרון, הנאים והמשפחות שפכם. אתה מוצא כל מה שהקדוש ברוך הוא עתיד לעשות לעתיד לבוא, הקדים ונעשה על ידי הצדיקים בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מחיה מתים, ואלהיה מחיה את המתים. הקדוש ברוך הוא עוצר גשמים, ואלהיה עוצר גשמים. הקדוש ברוך הוא מברך את המועט, ואלהיה מברך את המועט. הקדוש ברוך הוא מחיה את המתים, ואלהישע מחיה את המתים. הקדוש ברוך הוא פוקד עקריות, ואלהישע פוקד עקריות. הקדוש ברוך הוא מברך את המועט, ואלהישע מברך את המועט. הקדוש ברוך הוא ממתיק את המר, ואלהישע ממתיק את המר. את המר בברך. רבי ברכיה בשם רבי סימון אמר אין קאל, ומי קאל, ישרון, ישאל סבא, מה הקדוש ברוך הוא כתוב בו (ישעיה ב, יז): ונשגב ה' לבדו, אף יעקב וינותר יעקב לבדו.

(6 ישעי' ב יז. וישח גבהות האדום וישפל ריום אנשים וינשגב יהנה לבדו ביום ההוא:

(7 לקוטי שיחות חלק עמוד 782.מ'האט שוין
גערעדט, אז ווען עס זיינען דא פארשידענע פירושים פון חז"ל אויף איין און דעם זעלבן פסוק, האָבן זיי אַלע א שייכות איינער צום צווייטן, זיי זיינען ניט קיין אינגאנצן באַזונדערע ענינים. פון די ראיות אויף דעם: רז"ל דרשינען אז דער וואָרט שעטנז מיינט, שוע" (גלאט, צעקעמט), טווי" (געשפונען) ונוז" (און געוועבט) און די גמרא זאגט, אז וויבאלד די תורה האָט אַריינגענומען די דריי זאכן שוע טווי ונוז" אין דעם איין וואָרט שעטנז", איז אַ באַווייז אז זיי אַלע זיינען פארבונדן איינער מיטן אנדערן, און דערפאר איז מען ניט חייב (מן התורה) אויף שעטנז (וואל און פלאקס צוזאמען) ווען ס'איז דא בלויז איינער אָדער צוויי פון די דריי תנאים, נאָר דוקא ווען זיי זיינען. אַלע דריי צוזאמען, זעען מיר דער- פון אז דריי ענינים, אפילו ווען מילערנט זיי אַרויס פון באַזונדערע אותיות, וויבאלד אָבער זיי שטייען אין איין וואָרט האָבן זיי אַ פאַרבונד צווישן זיך.

(8 כלי יקר כאן. ועוד ממה שצריך שתדעהו, שהיצר
הרע נמשל לזבוב (ברכות סא) כאשר פרשתי למעלה פרשת בראשית בפסוק לפתח חטאת רובץ (ד ז) כי סתם זבוב אינו רובץ בבשר השלם שבאדם, כי אין כחו בפיו לעשות פתח חדש בבשר שלם, ע"כ הזבוב רובץ בין השפתים במקום שמוצא פתח פתוח קצת שם ירבוץ להרחיב פתח המכה, כך היצה"ר אינו מזדווג אל האדם השלם אשר לא פרץ גדרו כלל ולא פתח לו פתח לחטאת ולנדה, ועם האיש השלם בכל מעשיו אין לו שום שייכות ועסק כי לא יכול לו כלל, אך בזמן שהאדם מעצמו פותח לו פתח קצת ופורץ גדרו אף בעבירה קלה, אז מיד מזדווג לו היצר הרע ואומר לו אך עצמי ובשרי אתה, ואז יעלה מן העבירות הקלות אל החמורות, ומשתדל להרחיב הפרצה עד עלות חמ"ס גבר לאין מרפא, ופרץ גדרו והיה למרמס (ישעיה ה ה). כך זה המלאך סמאל שרו של עשו בראותו עניני יעקב עם עשו שהם תלויין בשמירת התורה כמ"ש והיה כאשר תריד וגו', והנה כל זמן שלא הביט און ביעקב כלל, לא נזדווג אליו לסמא את עיני שכלו מכל וכל, אך כשראה שיעקב פרץ גדרו קצת ביציאה זו, כי חנן אותו אלהים ונתן לו את כל ורוב עושר ונכסים וכבוד ויעקב יצא מגדר ההסתפקות קצת, ויותר יעקב לבדו וי"א לכדו, במקום הסכנה כי הלילה זמן קהלה לכל המזיקים היא, והוא נשאר בלילה יחידי עבור פכים קטנים מחבלים רמים ונשאים, ובעבור דבר מועט האחוז בחבלי בוז נותר במקום סכנה לבדו, אז אמר סמאל האח מצאתי און לי מאחר שיעקב התחיל בקלקלה

ועשה את עצמו קצת עור מעיניו, כי מי עור כמו אוהבי הממון אשר עליהם נאמר (משלי כו כ) ועיני האדם לא תשבענה. אז אמר סמאל הנה עת לקרב ועת לחבק אליו, והנני מוסיף לו טומאה למלאות עיניו אבק ועפר כדי שיהיה סומא מכל וכל גם מעין השכלי, וזהו שאמר ויותר יעקב לבדו, כאשר עבר חק ההסתפקות ויותר לבדו לכדו, והרי הוא לבדו כי בטלה דעתו אצל כל אדם, כי מי פתי יסור הנה לסכן עצמו בעבור דבר מועט כזה, אין זה כי אם לב הותל הטהו מני אורח ישרים לחבב כל כך הממון הגורם שכחת אלוה ממעל כמ"ש (דברים יג) וכסף וזהב ירבה לך ורם לבבך ושכחת את ה'.

אור התורה לה"מ. פתח בכד וסיים בחבית. פירוש כי יש בי מיני כלים קטנים וגדולים כי הכלי הם האותיות ובהמחשבה הם כלים קטנים ובהאבה הם כלים גדולים והענין הוא כי האיך יש שייכות לכלי והעובדא עם המחשבה כי הוא דבר רוחני אך בכל כלי יש כ"ב אותיות נמצא כי יש להמחשבה חיבור עם העובדא ע"י האותיות ההם כי גם המחשבה מחשב ע"י אותיות והם האותיות של העובדא ואלו האותיות הם מועטים אבל באהבה יש ג"כ אותיות כי במה הוא אוהב הוא באותיות. והאותיות של העובדא גם כן והיו כלים גדולים וזהו פתח בכד כלים קטנים וסיים בחביות באהבה בכלים גדולים וזהו ויותר יעקב לבדו ואמרו רז"ל שכח פחים קטנים ור"ל יעקב לבדו בלי מוחין פחים קטנים היינו כלים קטנים והם המוחין ועל כן ויקרא שמו ישראל והם עם המוחין.

10) של"ה תושב"כ ר"פ וישב. שלשה פרשיות אלו עולות בקנה אחד מדברות מענין עסק יוסף עם אחיו, שהלך לראות שלום אחיו ושלום הצאן וקרהו כל הסיפור, על כן כללתינהו ובחדא מחתא מחתינהו יחד בחוט המשולש. ויען כי באלו פרשיות חלו ימי חנוכה או לפניהן או לאחריהן ולכל זמן ועת לכל חפץ, כי בודאי גלגול המועדים של כל השנה הנה אלה מועדי ה' הן, מועדי דרבנן או תענית וט' באב בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכל. וענין יוסף יהיה ג"כ במלכות חשמונאי בימי יון כמו שיתבאר, שאז נחשבו כצאן לטבחה למסור נפשינו לקדש שמו הגדול. וזה צאן יוסף וחנוה ושבעת בניה עדים נאמנים על קדושת שם המיוחד שעשו בימי יון. ונרמזו ג"כ בתיבת חנוכה אותיות חנה כ"ו הוא שם המיוחד העולה כ"ו, וכל זה יתבאר:

11) לקוטי דיבורים חלק א יט עמוד ב. חסידים האבין גיוואלט שרייבין א מגילת י"ט כסלו ולקובעה כחוק ודין מגילת אסתר, וכבר היו נבחרים מעדת החסידים אשר בינם לבין עצמם הכינו נוסחאות המגילה והתדברו ביניהם זמן אימתי להתאסף יחדיו בליאזנא, לשאול דעת קדש הקדשים, והיו עתידים לבוא בין פסח לעצרת, וכללות הדבר ה' אצלם בסוד, ובבואם לליאזנא ויציעו לכ"ק רכיני הגדול משאלות החסידים בכתיבת מגילת י"ט כסלו. ולא הרשה כ"ק רבינו הגדול, ויענה להם: נוסחא א' זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל, אשר בו יתגדל ויתקדש שמי' רבה ויתעוררו אלפי לבבות בישראל בתשובה ועבודה שבלב כי המעשה חקוקה בלב ישראל דלעילא וכתובה בלב ישראל דלתתא", נוסחא ב' זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל אשר בו יתגדל ויתקדש שמי' רבא ויתעוררו אלפי לבבות בישראל בתשובה ועבודה שבלב, כי המעשה כשתהיי חקוקה בלב ישראל סבא*) תהיי כתובה בלב ישראל דלתתא".

הקדמה להיום יום. יט כסלו ... החג אשר פדה בשלום נפשנו ואור וחיות נפשנו ניתן לנו, היום הזה הוא ראש השנה לדא"ח אשר הנחילנו אבותינו הקדושים זצוקלל"הה. נ"ע ז"ע, והיא היא תורת הבעש"ט ז"ל. זה היום תחלת מעשיך, שלימות הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ, להמשיך גילוי אור פנימיות תורתנו הקדושה, אשר נמשך ביום הזה בבחי' המשכה כללית על כללות השנה, ועלינו להעיר לבבנו ביום הזה בבחי' חפץ ורצון פנימי ועצמי באמיתת נקודת לבבנו, שיאיר נפשנו באור פנימיות תורתו ית'. ממעמקים קראתיך ה', להמשיך בחיי עומק ופנימיות תוות ה' ומצות ה' מבחי' פנימיות ועצמות ואו"ס ב"ה שיאיר בפנימיות נפשנו, אשר כל עצמותינו (ר"ל כל מציאותינו, העצם וההתפשטות כו') יהיו אליו ית' לבד, לגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה מהמדות הטבעיות, כ"א כל עשיותינו ועניינינו (הן בעבודה היינו תפלה ותומ"צ, והן בענייני עולם המוכרחים לקיום הגוף) יהיו בכוונה אמיתית לשם שמים אשר חפץ ה' כו', והשי"ת אב הרחמים ירחם עלינו וינחנו בדרך הטובה והישרה ישר יחזו פנימו ...

לקוטי שיחות חלק ה עמוד 436. ... בהנוגע להערתו שאלתו - היסוד ומהו פירוש ותוכן התואר של יום הבהיר י"ט כסלו חג החגים", וכמ"ש בהקדמת החוברת די"ט כסלו, הנה הקדמה זו כתובה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע. אלא שמפני טעם לא רצה לחתום עלי'. ויש לבאר הענין - אף שלא שמעתי

את זה ממנו - עפ"מ"ש בספר מאורי אור אות ח' ס"ק ה' ומיוסד על מה דאיתא בתקוני זהר תקון כ"א (נח ע"ב), אשר חג החגים אין פ' חג בפ"ע דוקא. אלא נקודה האמצעית המתגלה בחגים (עיי"ש בס' באר לחי רואי ובביאור הגר"א). והנה ענין החגים הוא שמחה (יעוין חגיגה דף י' ע"ב: אלא אתיא כו') המקשרת הלכך ולה', וכפסק רז"ל אין שמחה אלא בבשר ודוקא שלמי חגיגה - שלכן בזמן הזה אין שמחה אלא ביין (יעוין דיוק לשון רבנו הזקן - בעל התניא - בשו"ע שלו סי' תקכ"ט סעיף ז'). וזהו אחד היסודות של תורת החסידות, וכמודגש בכ"מ מהבעש"ט ותלמידיו אחריו ורבנו הזקן ותלמידיו אחריו, הענין דעבדו את ה' בשמחה. ועוד יסוד: עבודת ה' עם הגוף ולא ע"י תעניות וסיגופים, וכפירוש הידוע על הפסוק כי תראה חמור שונאך (הוראה על חומר הגוף) גו' עזוב תעזוב עמו דוקא (ולא ע"י דחיתו וסיגופים). וענין י"ט כסלו, אשר יצא רבנו לחירות למטה - מפני שניתנה הרשות מלמעלה להפיץ תורת החסידות והדרכותי, כי הרי אין אדם נוקף אצבעו וכו' — זאת אומרת שמלמעלה הסכימו להפצת שיטה זו דוקא. וזהו נקודה האמצעית דכל החגים.

13) ספר השיחות תש"ד עמוד 50. עס איז ידוע דער וואָרט פון הוד כ"ק רבנו הזקן), אז מען דארף לעבן מיט די צייט, דאס מיינט מיט די פרשת השבוע. אלעמען אין ידוע דער שווערער יאָר וואָס איז געווען תרס"ו. עס איז דאן געווען - די ענינים - פיל מער בסתר ווי דאָס וואָס איז בורג), דייטשלאנד. די קביעות פון י"ט כסלו איז דאן געווען ווי היינטיגס יער דאנערשטאג י"ט כסלו. אויף יו"ד כסלו זיינען דעמאלט געקומען החסידים ר' זלק'ע פערסיץ, ר' מלך סטאליבערג און נאָך אנדערע. צו דעם פארברענגען י"ט כסלו זיינען געקומען פיל מענטשן, א קהל רב, צווישען זיי א סך דייטשע אידן. דער נושא פון די שיחה וואָס הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האָט דאן גע- רעדט איז געווען וועגען די קביעות י"ט כסלו וואָס פאלט שטענדיג אויס אין פרשת וישלח אָדער פרשת וישב. אין פרשת וישלח האָט דאָס א שייכות צום פסוק ואלה המלכים אשר מלכו וגו', ווייל י"ט כסלו איז א תיקון צו שבירת הכלים דתהו. און די שייכות פון י"ט כסלו צו פ' וישב האָט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק געזאָגט, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, איז דער פ'ל: דאָרט וואו יצחק האָט מורא געהאט - מגורי מל' מגור ומורא איז דאָס ביי יעקב'ן געווען אין א התיישבות. יצחק איז בחי' גבורה דעתיק, ולית שמאלא בהאי עתיקא נאָר דער ענין פון גבורה איז דאָרט התגברות. אלץ וואָס איז נאצל

געוואָרן רען איז די כוונה אז עס זאל נתגלה ווערען ביז למטה מטה ממש און מצד דעם איז דער פחד, אויב ס'וועט מעגליך זיין, אז אלץ זאל נתגלה ווערען ביז למטה אין עולם הגשמי, אָבער יעקב האָט זיך א טרייסעל געטאָן גייענדיג צו לבן'ען און זייענדיג ביי לבן האָט ער געטאָן די עבודת הברורים אין די צאן לבן, און דאָס האָט גע'פועל'ט, אז עס זאל אַראָפּקומען אין א התיישבות. הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האָט מסביר געווען דעם ענין אין א דיבור מסודר, אז אפילו די דייטשע אידען האבען עס גוט באַגריפען.

לקוטי שיחות עמוד 70. אלע ענינים זיינען דאָך בהש- גחה פרטית. די גאולה פון אַלטן רבי'ן מיט חסידות - י"ט כסלו תקנ"ט איז געווען אין דער וואָך וואָס נאָך שבת פ' וישלח, אין וועלכער עס זיינען די אויבנדערמאָנטע הוראות. חסידות גיט יעדן אידן דעם כוח אויף ניט רעכענען זיך מיט דעם מצב פון וועלט, דורכטאָן ביי זיך די עבודה פון עם לבן גרתי, ובמילא צוקומען צום ויהי לי גו' וחמור זה מלך המשיח. חסידות איז א הכנה און א כלי צום גילוי המשיח, אז דורך יפוצו מעינותיך חוצה איז קא אתי מר, במהרה בימינו.

14) שבת קיב עמוד ב. קרי עליה: לית דין בר אינש. איכא דאָמרי: קגון דין בר אינש. אָמר רבי זינא אָמר רבא בר זימנא: אם ראשונים בְּנֵי מְלָאכִים — אָנוּ בְּנֵי אֲנָשִׁים. נאָם ראשונים בְּנֵי אֲנָשִׁים — אָנוּ פְּתוּרִים. וְלֹא פְתוּרֵי שָׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא וְשָׁל רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר, אָלָא כְּשָׂאָר פְּתוּרִים.

ירושלמי דמאי פרק א הלכה ג. רבי ירמיה שֶׁלַח לְרַבִּי זְעִירָא חֲדָא מְסָאנָא דְתַאנִּים דְּלֹא מְתַקְנָא. וְהָהּ רַבִּי יִרְמְיָה סָבַר מִימָר מַה רַבִּי זְעִירָא מִיכּוֹל דְּלֹא מְתַקְנָא. וְהָהּ רַבִּי זְעִירָא סָבַר מִימָר מַה אִפְשָׁר דְּרַבִּי יִרְמְיָה מְשַׁלְּחָה לִי מִיֵּלָא דְּלֹא מְתַקְנָא. מַה בֵּין דִּין לְדִין אִיתְקַלְתָּ טָבֵל. לְמַחֲרָ קָם עִימָיָה אָמַר לִיהָ הֵיאָה מְסָנְתָא דְשִׁלְחָתָ לִי אֶתְמַל מְתַקְנָא הָנֹת. אָמַר לִיהָ אָמְרִית מַה רַבִּי זְעִירָא מִיכּוֹל מִיֵּלָא דְּלֹא מְתַקְנָא. אָמַר לִיהָ אוּף אָנָּה אָמְרִית בֶּן הָהּ רַבִּי יִרְמְיָה מְשַׁלְּחָה לִי מִיֵּלָא דְּלֹא מְתַקְנָה. רַבִּי אַבָּא בַר זִמְנָא בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא אָמַר אֵין הָוִין קַדְמָאִי בְּנֵי מְלָאכִים אָנֹן בְּנֵי נֶשׁ. וְאֵין הָוִין בְּנֵי נֶשׁ אָנֹן חֲמִירִין. אָמַר רַבִּי מְנָא בְּהֵיאָה שְׁתָּא אָמְרִין אֶפִּילוּ לְחֲמִירָתִיהָ דְּרַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר לֹא אִידְמִינֵן.

ירושלמי שקלים ר"פ ה. ר' חגי בשם ר' שמואל בר נחמן הראשונים חרשו וזרעו ניכשו כיסחו עדרו קצרו

עמרו דשו זרו בררו טחנו הרקידו לשו קיטפו ואפו ואנו אין לנו מה לאכול ר' אבא בר <יונה> זמינא בשם ר' זעירא אין הוון קדמאין מלאכין אנן בני אנש ואין הוון בני אנש אנן חמרין אמר רבי מנא בההיא שעתא אמרין אפילו כחמרתיה דר' פנחס בן יאיר לא אידמינון.

בראשית רבה פרק ס ח. ויבא האיש הביתה וגו' (בראשית כד, לב), התיר זממיהם. רבי הונא ורבי ירמיה שאל לרבי חייא בר רבה לא היו גמליו של אברהם אבינו דומים לחמורו של רבי פינחס בן יאיר, חמרתיה דרבי פינחס בן יאיר נסבבה לסטאי עבדת גבון תלתא יומין ולא טעמת פלום, אמרין סופה מיתה ומסרי מערתא עלינו, נמסרה לרבונה, שלחנה ועתה בביתא דמרה, פינו דעלתה נהקת וחסים קלה, אמר פתחו לאותה העניה ויהבו לה דמכיל, דאית לה תלתא יומין דלא טעמה מיד. יתבין לה שעורין לא טעמתון, אמרין ליה רבי יתבין לה שערין ולא טעמתון. אמר להון תעניתהו, אמרין ליה אין, אפיקתון דמאי, אמרו לא בן אלפין רבי הלוקח זרע לבהמה וקמח לעורות ושמן לגר ושמן לסוף בו את הכלים, פטורין מן הדמאי. אמר להון מאי נעביד לה והיא מחמרה על גרמה. רבי ירמיה שלח לרבי זעירא חד קרטיל דתאנין, רבי ירמיה אמר אפשר רבי זעירא אכילהון דלא מתקנו. רבי זעירא אמר אפשר לרבי ירמיה דלא משלח להון מתקנו, בין דין לדין אתאכלון תאנים בטבלהו. למחר קם רבי ירמיה עם רבי זעירא אמר ליה תענית אילין תאניא, אמר ליה לא, אמר רבי אבא בר זמינא לרבי זעירא אין הוון קדמאין מלאכין אנן בני נש, ואין הוון בני נשי אנן חמרין, ולית אנן פחמרתיה דרבי פינחס בן יאיר, חמרתיה דרבי פינחס בן יאיר יתבין לה שערין דטבלא לא אכלת יתהון, ואנן אכלינן תאניא דטבילין. (בראשית כד, לב): ויתן תבן ומספוא לגמלים, אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים, פרשתו של אליעזר שנים ושלשה דפים הוא אומרה ושונה, ושערין מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מרבוץ המקרא. רבי שמעון בן יוחאי אומר: טמא, הטמא (ויקרא יא, כט). רבי אליעזר בן יוסי אומר: זה, וזה (ויקרא יא, כט). (בראשית כד, לב): ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו, אמר רבי אחא יפה רחיצת רגלי עבדי בתי אבות מתורתן של בנים, שאפלו רחיצת רגלים צריך לכתב, ושערין מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מרבוץ המקרא. רבי שמעון בן יוחאי אומר: טמא, הטמא, רבי אליעזר ברבי יוסי אומר: זה, וזה.

ר"נ גאון שבת שם. אלו קשרים אם ראשונים מלאכים אנן בני אנשים [ואם ראשונים כבני אנשים אנו כחמורים ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא. משכחת עיקר דילה באבות דר' נתן (פרק ח) וזהו המעשה מעשה בחמורו של ר' חנינא בן דוסא שגנבוה ליסטים וחבשוה בחצר והניחו לה שעורים תבן ומים ולא היתה אוכלת ולא היתה שותה אמרו מה אנו מניחין זו עד שתמות ותבאש החצר עלינו פתחו לה דלת והוציאוה לחוץ הלכה עד שהגיעה אצל פתחו של ר' חנינא בן דוסא שמע בנו קולה והכירה אמר דומה קולה לקול בהמתנו אמר לו בני עמוד לפניה ופתח לה דלת והנח לה שעורים חבי ומים עמד והניח לפניה שעורים חבן ומים ודהיתה אוכלת ושותה לפיכך אמרו כשם שהצדיקים הראשונים חסידים כך במתן חסידין ומעשה חסידין של ר' פנחס בן יאיר מפרש בפרק א' מן שחיטת חולין (דף ו) ר' פנחס בן יאיר היה אזיל לפדיון שבויים כך איקלע להווא אושפיזא רמו שיעריה לחמריה ולא אכלה נקרונהו דלא אכל המושינהו לא אכל אמר להן דילמא לא מעשרן עשרונהו ואכל אמר להו עני זה הולך לעשות רצון קונר ואתם מאכילין אותו טבלין ואיתא נמי במסכת דמאי.

תוס' ד"ה ר"נ שבת שם. רבי נתן אומר קרא והטה - הכא ובמכות (דף ר:): גבי יהודה בן טבאי שהרג עד זומם ובהאשה רבה (יבמות דף צו:): גבי הא שנקרע ס"ת בחמתן לא פריך ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה כו' אומר ר"ת דלא פריך בשום מקום אלא גבי אכילת איסור שגנאי הוא לצדיק ביותר והוא דערבי פסחים (כסחים דף קג: ושם) דר' ירמיה אישתלי וטעים קודם הבדלה והנהו דמס' ר"ה (דף כא.) דקאמר בסים תבשילא דבבלאי בצומא רבה דמערבא התם לא היה מאכל איסור אלא השעה אסורה ובבראשית רבה אמרין ר' ירמיה שלח לר' זירא חד טרסקל דתאנים ומסיק בין דין לדין מתאכל תאנתא בטבלא הא קאמר עלה ר' אבא בר זימנא בשם ר' אליעזר זעירא אם הראשונים מלאכים אנו בני אינש ואם הם בני אינש אנו כחמורים ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר:

דק"ס לשבת קיב עמוד ב. נוסח הדפוס (*בני) מלאכים אנו בני (אנשים).

נוסח הכת"י מלאכים אנו בני [איש].

מלאכים - בדפוס שונצינו ווילנא בסיליאה ולובלין מלכים, והגיה המהרש"ל בדפוס הראשון כלפנינו.

תוס ד"ה צדיקים חולין ה עמוד ב. צדיקים עצמן לא כ"ש - תימה דהא אשכחן יהודה בן טבאי שהרג עד זומם בפ"ק דמכות (דף ה:) ור' ישמעאל שקרא והטה בפ"ק דשבת (דף יב:) ואור"י דדוקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור ולספרים דגרסי (בפ"ק) דכתובות (דף כח:) גבי העלה עבד לכהונה על פיו השתא בהמתן של צדיקים כו' משום דאתי לידי אכילת איסור שמאכיל בת ישראל שנשאת לו בתרומה והוא עבד ואין לו בה קדושין ומיהו ברוב ספרים לא גרסינן ליה והיינו משום דליכא למפרך אלא כשהצדיק עצמו אוכל האיסור ובר"ה (דף כא.) דאמר כמה בסיים תבשילא דבבלאי בצומא רבא דמערכא ובערבי פסחים (דף קו:) ר' ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי ואשתלי וטעם קודם הבדלה אע"ג דמיתתו באסכרה התם אכילת היתר הוא אלא שאוכל בשעה האסורה ובבראשית רבה גרס ר' ירמיה דשדר לר' זירא כלכלה דפירי בין דין לדין אתאכיל פירי בטבליהו ומיהו ההוא עובדא איתא במסכתא שקלים (דף ח.) וקאמר עלה ר' זירא אם הראשונים כמלאכים אנו כבר אינש ואם הראשונים כבני אינש אנו כחמורים ולא כחמורו דר' פנחס בן יאיר: [ע"ע תוס' שבת דף יב: ד"ה רבי נתן ותוספות פסחים קו: ד"ה אישתלי ותוספות יבמות צט: ד"ה ס"ד ותוספות גיטין ז. ד"ה השתא]:

15) קונטרס עץ החיים פרק יג. והנה עץ החיים הוא בחי' פנימיות התורה וכמ"ש ברע"מ דפ' נשא ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר כו'. ובאגה"ק בביאור מא' הנ"ל בסופו למטעם מאילנא דחיי שהיא פנימיות התורה והמצוה כו'. והענין הוא דהנה תושב"כ נק' עה"ח לפי שלא נתלבשה בלבושים גשמיים כ"כ (להיותה מבחי' ז"א) ונרגש בה האור האלקי כו' כנ"ל פי"א, וכ"ש בפנימיות התורה שלא נתלבשה בלבושים גשמיים שהרי היא מדברת מעניינים רוחניים בסדר ההשתל' ובענינים אלקות בכלל וגם השכל וההשגה בזה ה"ה השגה רוחניות ונרגש בה האור האלקי וכל ענינה הוא לידע את ה' ולבוא לידי אהוי"ר וכמ"ש השל"ה במס' שבועות שלו דקפ"ג ע"ב בענין לימוד התורה לשמה וז"ל וד"ת שהם מעניני חקירות וידיעות והשגות ילמדם בשביל שידע שמו ית' וגדולתו ומסתרי מצותיו ואז יתלהב לבנו ליראה אותו ולאהבה אותו וזהו שסיים בברכת אה"ר והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך עכ"ל ובפרט בתורת הבעש"ט ז"ל אשר הנחלנו אבותינו רבותינו הק' נ"ע ז"ל המגלים

ומבארים גדולת את ה' ואיך לעבדו ית' באהוי"ר כדבעי והדרכים המביאים לזה וכמ"ש ורוממות ה' וכל עניני אלקות המביאים לידי אהוי"ר ומלמדנו לדעת באגה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ה וז"ל אלא שידיעת המציאות מההשתל' היא ג"כ מצוה רבה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום כו' דע את אלקי אביך כו' ומביאה ללב שלם כו' שהוא העיקר כו' עכ"ל. וכמ"ש מזה בלקו"ת בהביאור דולא תשבית יעו"ש פדו"ה (ומצאתי כתוב בכתב אמת (וספק אצלי אם הוא כי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלה"ה (וזה קרוב יותר) או כי"ק כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה) בזה"ל אמרות ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בהם מוצאיהם מצא חיים אמיתיים וחי לעולם עולמו יראה בחייו להתענג על ה' בעבודה שבלב זו תפלה וג"ח של אמת עכ"ל). ולכן פנימיות התו' היא בחי' עה"ח שהיא גילוי אלקות והיא המביאה ללב שלם היינו לאהוי"ר שהוא העיקר בכל עסק התורה והמצוה כו'. ומשון' נתגלה עיקר פנימיות התורה בדורות האחרונים דוקא וכמ"ש באגה"ק סי' כ"ו הנ"ל בשם האריז"ל דדוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכ' כי דורות הראשונים לא הי' צריכים לזה כי היו צדיקים גמורים ומצד עצם מעלת נשמתם שהיו ממדריגות גבוהות הי' בהם אהוי"ר אמיתית ולמדו תורה לשמה ולא הי' נצרך להם גילוי פנימיות התורה וכבוד אלקים הסתר דבר וכו'. אבל בדורות האחרונים שאינם נשמות גבוהות כ"כ ונתמעטו הלבבות כו' לזאת מצוה לגלות כו' ודור אחר דור מוכרח יותר ענין התגלות פנימיות התורה לידע את ה' ושיהי' בחי' אהוי"ר כו' כי מפני ירידת מדרגת הנשמות וההתגשמות ביותר וריבוי ההעלמות וההסתרים כו' גם תופשי תורה לא היו יודעים את ה' וממילא לא הי' אחוי"ר באמת כי אהוי"ר תלוי בידיעה והשגות אלקות דוקא כי איך יאהב מה שלא ידע וכמו"כ ביראה וכמ"ש הר"ח שער היראה פ"א. וכידוע שאחוי"ר נולדים מהמוחין חב"ד דוקא ולכן נקראו אמות ומקור למדות כו' כמ"ש בסש"ב ח"א פ"ג וכבר נת"ל פי"ב דבלא אהוי"ר גם עסק התורה יוכל להיות בבחי' סמא דמותא כו'. ולזאת בחסד ה' עלינו גילה לנו את ס' הזהר אשר נתעלם אחר פטירת הרשב"י ע"ה להתגלה בדורות האחרונים וכמ"ש בת"ז וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי הבורא דילך בדרא בתראה בסוף יומיא כו'. ודור אחר דור גילה לנו בחסדו ית' אור פנימיות תורתו ע"י עבדיו הנאמנים כו'. ולכן מצוה וחובה על כאו"א ללמוד פנימיות התורה. ועם היות כי עיקר ענין הלימוד הוא

בהלכות איסור והיתר טומאה וטהרה וכו' בכדי לברר בירורים כמ"ש באגה"ק סי' כ"ו הנ"ל ובד"ה להבין מ"ש בפע"ח דצריך להרבות בלימוד כל התרי"ג וקיומן בפו"ם במחדו"מ הוא ללמוד ג"כ פנימיות התורה כמ"ש באגה"ק שם שהיא מצוה רבה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כו'. ומי שאינו לומד פנימיות התורה ח"ה מתחייב בנפשו כי גם בעסק התורה יפול הנופל כו' כנ"ל באורך. ולא זו בלבד שלא יברר בירורים אדרבה כו' וכ"ש מי שאינו רוצה בלימוד הזה כ"א בלימוד הנגלה לבד ח"ה מתדבק באתר דמותא כו' וכמ"ש בזהר דוידי שהובא לעיל. ורק בה ועל ידה יזכה לאור החיים כי היא היא בחי' עץ החיים ועל ידה יבוא לידי אחו"ר וחי בהם בעסק תורתו לברר בירורים להעלות נפשו ומקור נפשו ולייחדן ביחודו ית' כו'. וזהו ג"כ משארז"ל וכולן פת במלח כו' במלח דוקא, שהיא פנימיות התורה כנ"ל פ"ד : קיצור. יסביר אשר עה"ח הוא פנימיות התורה שלא נתלבשה בלבושים גשמיים וענינה לידע את ד' ולבוא לאחוי"ר. בעיקר נתגלה בדורות האחרונים שירדה מדרי' הנשמות ונתרבו ההעלמות. מי שאינה לומדה מתחייב בנפשו, וכ"ש הממאן בלימוד זה.

שם עמוד 83. ועיקר הדבר הזה הוא בזמן הגלות שהחשך יכסה ארץ, שהנה"א נעלם ונסתר מאד בלבושי הנה"ב ואפשר י"ל שגם אור התורה הוא בהעלם יותר בזה"ג ועמ"ש בלקו"ת ד"ה ואהי' אצלו אמון פ"ד בענין וימינך מקרב היקך כלה חוקך כתי' שלא תהא מלובשת ומתעלמת בתורה כו' והתגלות אה"ר בזמנה"ג הוא ע"י פנימי' התורה, ועמ"ש בד"ה ושמע אבי' את נדרה שהתגלות היא ע"י דקדוקי סופרים, ועמ"ש בד"ה ושאתם מים דרוה"ב בענין דברי סופרים דתושבע"פ שרשה מבחי' חכמה, ולפ"ז י"ל דבד"פ בפנימיות התורה הו"ע לימוד החסידות כו' וכמ"ש במ"א. ואשר ע"כ ההכרח הוא לצרף ולחבר גליא שבתורה באילנא דחייא דהיינו פנימיות התורה שלא ירדה ולא נתלבשה בדברים הגשמיים, אדרבא היא מדברת בענינים רוחניים בסדר השתל' ונראה ונרגש בה האור האלקי, והיא כנשמה לגוף אל חיצוניות התורה.

התמים חוברת ב עמוד מט[עב]. הרה"ק ר' פנחס הי' מנגד לשיטת מורנו ורבנו לדבר דברי תורה בפרסום, באמרו כי דברים רמים ונשאים כאלו צריכים זהירות, ביום ההוא מצא הרה"ק ר' פנחס שני עלים כתובים : ויקפיד על זה. כשראיתי אשר הרה"ק ר' פנחס הוא בקפידא אמרתי לו המשל הידוע מבן מלך שנחלה בחולי

עצום והרופאים אמרו שאין לפני תרופה למכתו רק בדרך סגולה לשחק אבנים כמה טובות ולשתות מהמים ההם. ויאמר המלך לעשות כן, ויחפשו באוצר המלך אחר האבן טוב עם הסגולה הנפלאה ולא נמצא באוצר בעל המלך, ובין כך נתגברה מחלתו של בן המלך. ויחקור אחד החכמים וימצא אשר בכתר ידים המלך ישנה אבן אחת שאין דוגמתה בכתרי קרב המלכים והאבן ההיא יש בה הסגולה לרפא חיו, מחלתו של בן המלך ויגידו למלך את דברי החכם, אבל בינתים הורע מצבו של בן המלך מלא כל כך עד אשר הרופאים אמרו שאם ישפכו כני מי הרפואה לתוך פיו ספק אם יקבלם והאבן היקרה מכתר המלך תלך לאיבוד בלי כל מני תועלת. ויען המלך ויאמר, יקר הוא כתר המלכות שהוא עטרת תפארת לעושי' וכבוד דים נעלה לנושאו, והאבן היקרה היא נזר העטרה המכתירה, אבל כל זה הוא כאין וכאפס לגבי מהותו ועצמותו של בן המלך אשר כדאי שישחקו את האבן היקרה אפילו על הספק. פן ואולי תגיע טפה אחת לתוך פיו של בן המלך וירפא מחליו. כשגמרתי המשל לפני הרה"ק ר' פנחס י. התחיל לשחק ויאמר צדקת בדברך והוא רתי לימוד זכות על השיטה לומר דברי תורה את ברבים ואשרי הרב שיש לו תלמידים כאלו.

כת"י ישן נדפס סה"מ תרס"ג עמוד רנא (סה"מ תרס"ג חלק א עמוד קמב). ובזה יובן מאמר סתום מהה"ג ר' פנחס מקארעץ ז"ל מתלמידי הבעש"ט ז"ל, שאמר שנשמת הבעש"ט ירדה לעוה"ז להעיר את כלל ישראל משינתם שהם בבחי' התעלפות, כידוע שיש ד' מדריגות בשינה, המדריגה האי היא נים ולא נים, תיר ולא תיר, דקרו ל' ועני ולא ידע לאהדורי סברא, המדריגה הבי שנשתקע בשינה וצריכים להקיצו, המדריגה הג' שמי שנתעלף אז צריכים להקיצו ברפואות וסמים, ונכתב בספרי הרפואות סגולה לזה שילחשו לו באזנו שמו ואז יקיץ מההתעלפות, והמדריגה הד' למי שצריכים לעשות לו רפואה לחתוך לו אבר או בשר הנרקב ר"ל אז נותנים לו בחוטמו סם להריח ונוטלים ממנו חוש ההרגש ואינו מרגיש כאב החיתוך. וכל הד' מדריגות היי בכלל הוספות קמג ישראל בזה"ג שנמשל לשינה, כי תיכף אחר החורבן בית שני הי' מדריגה האי נים ולא נים, כי מי שהיה עם הארץ ולקח עצמו ללמוד תורה נעשה תנא או אמורא כמו ר"ע וכדומה, ואח"כ נשתקע בשינה יותר שצריכים להקיצו היטב, ואח"כ קודם התגלות הבעש"ט נ"ע הי' בכלל ישראל בחי' התעלפות וע"כ ירד הבעש"ט ז"ל לעוה"ז ליתן רפואות

חזקות והם ד"ח, וגם לחש באזניהם את שמם שנק' ישראל, כי יש לנו ב' מדריגות יעקב וישראל, והבעש"ט ז"ל המשיך לתוך גופם את שרש נשמתם הנק' מזלא, וגם שם ישראל, ולכן קראו לו בשמים להבעש"ט דוקא בעל שם טוב, שהוא המשיך למטה כתר ש"ט, שהוא מדריג' משיח שעולה על כל הג' כתרים.

לקוטי שיחות חלק ב עמוד 516. דער ענין פון בעל שם טוב איז דאך ידוע (*) אז אין זמן לידת הבעש"ט, זיינען דעמאלט געווען אידן אין א מצב פון התעלפות, און מיט נשמת הבעש"ט שנקרא ישראל, האָט מען זיי אָפּגעמינטערט. על דרך ווי אַז אַיינער חלש'ט זאָגט מען אים זיין נאמען באזנו און דערמיט מיני טערט מען אים אָפּ. מיט אַייניקע יאר צוריק איז גע' ווען אַיינע אַ פרוי שטאַרק קראַנק. זי איז געווען אין אַ באַוואוסטלאָזן צושטאַנד אַ לענגערע צייט, אַז מען איז געקומען צום רבין, האָט דער רבי געזאָגט, מען זאל לוחש זיין באזנה, זיין (דעם רבי'נס) נאָמען. מען האָט עס געטאָן, און זי איז געקומען צו זיך, ובמשך הזמן האָט זי זיך פאַפּראַוועט. לכאורה, וואָס פֿאַר אַ שייכות האָט דעם רבי'נס נאָמען צו יענער פרוי, אַז דורך דעם וואס מ'וועט לוחש זיין באזנה דעם רבי'נס נאָמען, וועט דאָס איר העלפֿן ? נאָר דער ענין אין דעם איז, אַז כשם ווי אַז מ'רופט אַיינעם ביים נאָמען בעת ההתעלפות, מינטערט מען אים אָפּ, וואָס דער טעם אין דעם איז, ווייל התעלפות איז, אַז עס איז אַוועק דער חיות פרטי, אָבער דער חיות כללי אין פאַראַן, און וויבאלד אַז שם דער לאנגט אין חיות כללי דערפאַר איז דורך דעם וואס מ'רופט אים ביים נאָמען, רופֿט דאָס אַרויס דעם חיות כללי, ער זאָל קומען בגלוי. אַזוי איז אויך, אויב עס פעלט אפילו אין זיין חיות כללי אויך, איז דורך דעם וואס מען איז לוחש באזנו דעם רבי'נס נאָמען, וואָס דער רבי איז די נשמה כללית, פון וועלכער זיין (דעם חולה'ס) נשמה מיט איר חיות כללי איז נאָר אַ פרט, ווערט דורך דעם נמשך חיות אויך צו זיין חיות כללי. און דאָס איז אויך דער ענין, וואָס ירידת נשמת הבעש"ט למטה בעולם הזה האָט אָפּגעמינטערט די אידן פון התעלפות ווייל דער בעש"ט איז געווען די נשמה כללית פון אידן. דער בעש"ט האָט דאָך אָבער גע' דארפֿט אָפּמינטערן אַלע אידן, גם הפחות שבפחותים והקל שבקלים פון זיי - במילא האָט ער געדארפֿט צוקומען און דורכגיין גם מדריגות היותר תחתונות, עד למטה מטה ביו' תר, און אויך דאָס אָפּמינטערן און פאַרבינדן מיט דעם אויבערשטן, מיט עצמות ומהות אין סוף ב"ה - דער - פֿאַר האָט ער

געדארפֿט, און במילא האָט ער דאָס געוואָלט, דורכגיין עפר אתה ואל עפר תשוב. און וויבאלד אַז דאָס איז דעם בעש"ט'ס ענין, איז מובן אַז דוקא דאָס איז זיין שלימות.

(16) פרי עץ חיים שער יח רפ"ג. (יום ו' צריך לטעום מכל מאכל, בסוד טועמיה חיים זכו, האמור בתפילת מוסף):

שעה"כ ענין טבילת ע"ש. גם ראוי לאדם לטעום כל התבשילין שמבשל בע"ש לכבוד השבת כי הוא דוגמת האדם המכין סעודה למלך וטועם התבשילין אם הם טובים ואם חסרין איזה תבלין כדי שיתקנם או כדי שיבשל תבשילים אחרים. וכ"ז הוראה שמקבל האורח בסבר פ"י וז"ס טועמיה חיים זכו שתקנו בתפ"י מוסף דשבת המתחיל תכנת שבת רצית קרבנות' כו' כי כל הטועם התבשילין של שבת מע"ש זוכה לחיים עליונים:

(17) מגן אברהם סימן ר"נ סוסק"א. מצוה לטעום התבשילין וצריך לטעום מכל תבשיל בע"ש (כתבים):

(17)* שו"ע הרב שם סי'ה. יש לטעום התבשילים בערב שבת וטוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל:

(19) רמב"ן עה"ת בראשית ב ג. ודע כי נכלל עוד במלת "לעשות" כי ששת ימי בראשית הם כל ימות עולם כי קיומו יהיה ששת אלפים שנה (ר"ה לא) שלכך אמרו (ב"ר יט ח) יומו של הקב"ה אלף שנים והנה בשני הימים הראשונים היה העולם כולו מים ולא נשלם בהם דבר והם רמז לשני אלפים הראשונים שלא היה בהם קורא בשם ה' וכך אמרו (ע"ז ט) שני אלפים תהו אבל היתה הבריאה ביום הראשון האור כנגד האלף של ימות אדם שהיה אורו של עולם מכיר את בוראו ואולי לא עבד אנוש עבודה זרה עד שמת אדם הראשון ביום השני יְהי רָקיע ויהי מִכְדִּיל שבו היו מובדלין נח ובניו הצדיקים מן הרשעים שנדונו במים ביום השלישי נראית היבשה והצמיחה ועשתה פירות הוא האלף השלישי המתחיל בהיות אברהם בן מ"ח שנה (ב"ר סד ד) וְאֵז הוֹסֵל לְקָרָא בְּשֵׁם ה' (בראשית ד':כ"ו) וצמח צמח צדיק כי משך רבים לדעת את ה' כמו שדרשו וְאֵז הִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּחָרָן (שם יב ה) וצוה את ביתו ואת בניו אֲחֵרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (יח יט) ועלה הענין עד שקבלו זרעו את התורה בסיני ונבנה הבית ביום ההוא ואז נתקיימו כל המצוות שהם פירות העולם ודע כי מעת היות בין השמשות יחשב כיום מחר ועל כן יתחיל ענין כל יום קודם לו מעט כאשר נולד אברהם באלף השני

וכן תראה בכל יום ויום והיום הרביעי נבראו בו המאורות הגדול והקטן והכוכבים יומו ירמוז באלף הד' הוא החל כאשר נבנה בית ראשון ע"ב שנה אחרי בניינו עד אחרי הבית השני קע"ב שנה והנה ביום הזה לכל בני ישראל היה אור כי מלא כבוד ה' את בית ה' והיה אור ישראל לאש על גבי המזבח רבוץ שם כארי אוכל הקרבנות ואחרי כן הקטין אורם וגלו כאשר יעדר במולד הלבנה וזרחה להם כל ימי בית שני והאש על גבי המזבח רבוץ ככלב ושקעו שני המאורים בערב היום וחרב הבית ביום החמישי שרצו המים נפש חיה ועוף יעופף על הארץ רמז לאלף החמישי המתחיל קע"ב שנה אחר חרב הבית כי בו ימשלו האומות ויעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו כלו בחכה העלה יגורוהו בחרמו ויאספהו במכמרתו ואין דורש את ה' ביום הששי בבקר "תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה" והיתה בריאתה קודם זרוח השמש כענין שכתוב (תהלים קד כב) תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאֲסֹפּוּ וְאֶל מְעוֹנָתָם יִרְבְּצוּ וְאִזְּ נִבְרָא הָאָדָם בְּצֶלֶם אֱלֹהִים וְהוּא זֶמֶן מִמְשַׁלְתּוֹ שְׁנֵי אֲמָר (שם כג) יֵצֵא אָדָם לִפְעָלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲרֵב וְהוּא הָאֵלֶף הַשִּׁשִּׁי כִּי בַתְחִלְתּוֹ יִמְשְׁלוּ בוֹ הַחַיּוֹת הֵם הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֵת ה' וְאַחֲרֵי עֲשִׁירִיתוֹ כְּשֶׁעוֹר הַנֶּץ הַחֲמָה לְיוֹם (עֵינִי פִסְחִים צד) יבא הַגּוֹאֵל שְׁנֵי אֲמָר בּוֹ (תהלים פט לו) וְכִסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי זֶה בֶן דָּוִד הַנֶּעֱשֶׂה בְּצֶלֶם אֱלֹהִים כְּדֹכֵתִיב (דְּנִיאל ז': י"ג גייד) וְאָרְצוֹ עִם עֲנָנֵי שָׁמַיָא כְּבָר אֲנִי אֶתֶּה הָנָה וְעַד עֵתִיק יוֹמָא מְטָה וְקִדְמוּהִי הַקְּרִבּוּהִי וְלֵה יִהְיֶה שְׁלֵטֹן וְיִקָּר וּמִלְכוֹ וְיִהְיֶה זֶה קִי"ח אַחֲרֵי חֲמִשָּׁת אֲלֵפִים לְכֹלּוֹת דְּבַר ה' מִפִּי דְּנִיאל (שם יב יא) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלֵתֶת שְׁקוּץ שְׁמֵם יָמִים אֶלְף מְאֵתִים וְתִשְׁעִים וְנִרְאָה מִשְׁנֵי הַיָּמִים מִשְׁרַץ הַמִּים וְהַעוֹף לַחִית הָאֵרֶץ כִּי בַתְחִלַת הָאֵלֶף הַשִּׁשִּׁי תִתְחַדֵּשׁ מַלְכוּת אֹמֶה שְׁלֵטַת וְאִימַתְנִי וְתִקִּיפֵא יִתִּירָא וּמִתְקַרְבַת אֵל הָאֲמַת יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנוֹת הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבֶת רִמְזָה לְעוֹלָם הַבָּא שְׁכוּלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לַחֲיֵי הָעוֹלָמִים וְהָאֵל יִשְׁמְרֵנוּ בְּכֹל הַיָּמִים וְיִשִּׁים חֻלְקֵינוּ עִם עַבְדֵּי הַתְּמִימִים:

לקוטי שיחות חלק א עמוד 59. עס שטייט אין כתבי האריז"ל און דער מגן אברהם (*) ברענגט עס להלכה, אז ערב שבת דארף מען טועם זיין (פארזוכן פון די מאכלים פון שבת, אזוי ווי עס שטייט טועמי' חיים זכו "). איצטער איז דאך שוין אין דעם חשבון פון שיתא אלפי שני הוה עלמא (*) - ערב שבת נאך חצות, דארפן דאך שוין זיין די עניינים פון לעתיד לבוא בדרך טעימה על כל פנים, און בשעת מען איז טועם האט מען דאך אויך עפעס אזוי ווי דער ענין פון גילוי פני' מיות התורה

וואס איז נתגלה געווארן אין די לעצטע דורות דוקא אמאל איז דאס געווען נאך ליחידי סגולה, און בדורות האחרונים אין מצוה לגלות זאת החכמה "). ובפרט דורך דעם בעל-שם-טוב דורך חסידות הכללית, און באזונדערס דורכן אלטן רבי'ן אין חסידות חב"ד, איז דאך געווארן דער ענין פון יפוצו מעינוי תיך חוצה"), אין אן אופן פון הפצה (פארשפרייטונג). הגם אז דער גילוי פנימית התורה איז שייך לעתיד לבוא, אזוי ווי עס שטייט ישקני מנשיקות פיהו * ופי' רש"י טעמי תורה שיתגלו לעתיד, פונדעסטוועגן האט זיך שוין איצט אנגעהויבן דער גילוי פנימיות התורה. בדרך טעימה, אין דעם זמן פון ערב שבת ובפרט נאך חצות און וואס איז נוגע צו אונז : וויי באַלד ס'איז שוין נאך חצות, און שוין נאך פלג המנחה, דארף שוין זיין דער טועמי' חיים זכו, אז עס דארף זיך שוין אנהויבן דער גילוי פון ברכות יעקב לעילא ותתא סיי אין רוחניות סיי אין גשמיות, אז עס זאל זיין ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות בטוב הנראה והנגלה.

לקוטי שיחות חלק ב עמוד 467. ווען עס האט זיך אנגעהויבן דערנענטערן דער זמן פון גאולה, איז, אזוי ווי דער העלם פון גלות האט זיך אנגעהויבן מיט העלמות אין תורה, אזוי אויך דער גילוי אור הגאולה, הויבט זיך אויך אן מיט א גילוי פון תורה וואס איז נתגלה געווארן דורך דעם אריז"ל וקודם לו, וואס דאס איז דער גילוי פון חכמת הקבלה. פריער איז געווען דער סדר פון אין דורשין במעשה מרכבה כו', וב' זמן האריז"ל האט ער די חכמה אנגער הויבן מגלה זיין און מזמן לזמן איז געווארן דער גילוי אלץ מער און מער, ביז אז דער בעל שם טוב האט אנגעהויבן מגלה זיין תורת החסידות, און דערנאך האט דער אלטער רבי מייסד געווען תורת חסידות חב"ד, דאס אראפגעטראגן אין הבנה והשגה, אז מען קען דאס פארשטיין ניט נאר מיטן שכל פון נפש אלקית נאך אפילו מיטן שכל פון נפש הבהמית. דער עיקר הגילוי האט זיך אנגעהויבן פון י"ט כסלו, כידוע דער חילוק פון די מאמרים וואס דער אלטער רבי האט געזאגט פארדעם מאסר אין פעטערבורג, ביז די מאמרים וועלכע ער האט אנגעהויבן מגלה זיין נאך פעטערבורג (*). די פריערדיקע מאמרים האבן געברענט, און די שפעטערדיקע האבן שוין מער א שייכות צו וועלט, זיי זיינען נתלבש געווארן מער אין שכל אנושי און מיטן גילוי פון תורת החסידות וואס עס ווערט נתגלה צו אלעמען גר ניט נאך פאר יחידי סגולה נאך פאר אלע אידן, וואס דאס איז דער פשט פון יפוצו מעיינותיך חוצה

(*) ,אן קיינע געבולט, איז דורך דעם גילוי פון פנימיות התורה, קומט אראפ דער גילוי אין וועלט, וואס דאס איז דער גילוי פון די גאולה שלימה - קאתי מר. און דערפאר איז איצטער דער עיקר העבודה טאן אין יפוצו מעיינות, מעיינות החסידות, חוצה, און דורך דעם וועט מען מקרב זיין דעם גילוי אין עולם, בגאולה השלימה והאמיתית במהרה בימינו אמן.

זהר חלק א קיז עמוד א. ובשית מאה שנין לשתי תא תפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא, ויתפסון עלמא לאעלא בשביעאה. כבר נש דמתמסן ביומא שתי תא מכי ערב שמשא לאעלא בשבתא. אופי הדי נמי. וסימניו (בראשית ז: י"א) בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה.

שם קיח עמוד א. כד אתון לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה עובדא דא, אמר לון דילמא בקץ משיחא דאנון אתון הניתון משפדלי, אמרו ליה דא לא ידעין דהא פלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקודשא בריה הוא בדא דיתגלי כל פד לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשפחא טמירין דחכמתא ולמנדע ביה קצין וחושבנין, ובההוא זמנא אתגליא לכלא הדא הוא דכתיב (צפניה ג: ט') כי אז אהפך אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא יוקים לה קודשא בריה הוא פדין אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אהד.

לקוטי שיחות חלק ז עמוד 206. איתא בזהרי ובשית מאה שנין לשתי תא תפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא וכו' וסימנך בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה. וכוונת הזוה"ק בפשטות היא, כי בזמן ההוא יפתחו שערי החכמות בכלל ושערי חכמת התורה בעיקר ובפרט, וכן ראינו באותו הזמן בנוגע לחכמות בכלל. ובחכמת התורה - זכינו באותם הימים לגילוי של פנימיות התורה - חלק התורה שהי' כמוס וסתום עד אז. שהרי בתחלה היתה חכמה זו גלוי וידועה רק ליחידי סגולה ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים: , כי הם העלימה מעינם ועיונם של רוב עם ישראל. ורק מתחיל מהאריז"ל הרי אמר דדוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה. אמנם גם אז טרם באה לידי גילוי והתפשטות בהרחבה - באופן דיתפרנסון, עד שהופיע כ"ק הבעש"ט, ובו ועל ידו התחילה חכמה זו להתגלות

ולתפשט בהרחבה בין כל ישראל בהתאם לתשובתו של מלך המשיח (על שאלת הבעש"ט אימתי אתי מר?), לכשיפוצו מעיינותיך חוצה. ובפרט לאחר התגלותה של חסידות חב"ד ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן, עד היותה בבחי' יתפרנסון, היינו שתורת החסידות נתלבשה בלבושי הבנה והשגה (מזון *) של השכל האנושי, ומני אז היא מתפשטת באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור. ולכאורה תמוה הדבר: הרי דורות האחרונים הוא זמן של עקבות משיחא שנפלה סוכת דוד עד בחי' רגלים ועקביים" וה"ה דור יתום", כי החשך בו הוא כפול ומכופל ואיך יתכן שדוקא דורות הללו יזכו לגילויים נעלים כאלו שלא זכו להם הדורות הקודמים, אף לא דורות התנאים ואמוראים, הגאונים וראשונים וכו' ? אמנם כגון דא אנו מוצאים גם בענין כללי בתורה : אמרו רז"ל: כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה הכל ניתן למשה מסיני". ולכאורה גם בזה יש לתמוה: מכיון שחידושיו של התלמיד כבר ניתנו למשה מסיני, למה לא נתגלו כל אותם הדורות, עד כי יבוא תלמיד ותיק זה ויחדש ענין זה ? והביאור הוא: כתוב בתורה: את הכל עשה יפה בעתו" ואחז"ל ראוי ה' אדה"ר שתנתן התורה ע"י כו' חזר ואמר (הקב"ה) כו' אני נותן לבניו - שכל דבר שהקב"ה עושהו בזמן מסוים, הרי זו היא העת היפה, המתאימה וזקוקה לדבר הזה. מזה מובן אשר עד שיגיע הזמן שבו תחדש ענין זה בתורה ע"י התלמיד ותיק, עדיין לא היו זקוקים להענין הזה, ולכן לא נתגלה, כי הלא תורה הוא מלשון הוראה, שתכליתה להורות לבני"א את הדרך ילכו בה ואת העבודה אשר יעבודו לברר ולזכך את העולם - תכלית הירידה לעוה"ז, ומכיון שהעולם לא ה' זקוק עדיין להבירור של הוראה זו הבאה בהענין שמתחדש ע"י התלמיד - לא נתגלה החידוש. ובבוא הזמן שבו התלמיד ותיק מחדש את הענין בתורה - הרי זה גופא הוכחה שהוא הוא העת היפה" לזה : והיינו לפי שמצב העולם הוא כזה, שנחוצה ומוכרחת ההוראה הנובעת מחידושו של התלמיד ותיק. ועד"ז הוא בענין דידן: כל הגלויים דלעתיד, בביאת המשיח, ה"ה דבר התלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות". ואין הכוונה רק להעבודה של גלות זו האחרונה, אלא מאחר שארז"ל אין המצוה נקראת אלא ע"ש גומרה", הרי מובן שבגמר העבודה והבירורים של גלות הלזו, יוגמר ויסתיים גם ענין ותכלית כל הגלויות (שהרי הגאולה מגלות זו היא גאולה שאין אחרי. גלות י). מובן עפ"ז, אשר עבודתנו זו, המביאה לגמר הגלות הרביעית והגאולה שלאחרי - פועלת עילוי גם בשלש הגאולות

הקודמות. היוצא מזה, אשר דוקא וכיון שדורות אלו האחרונים הם עקבתא דמשיחא" שבהם הוא בירור וגמר גלות הרביעית והאחרונה - מוטלת עליהם אחריות יותר גדולה, ועבודתם צ"ל יותר נעלית ובהתחזקות והתגברות יותר מזו אשר בדורות וגליות הקודמים. כי הלא עבודתנו זו היא הכנה אחרונה לגאולה השלימה : להפך את החשך כפול ומכופל - לאור כפול ומכופל. וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ואינו מבקש אלא לפי הכחות שניתנו להם, לכן בדורות האלה דוקא מתגלים חלקי התורה הנעלמים ע"ע והפנימיים (מה שלא זכו להם בדורות הראשונים), ובהם וע"י נשפעים מלמעלה כחות מיוחדים לעבודה נעלית זו - שהרי התורה היא עוז ותושי" " : היא הנותנת כח לעשות חיל בעבודה. יותר מזה: נוסף על זה שעבודה גדולה זו מצד עצמה דורשת כחות מיוחדים - הרי ידוע, שכל שהעבודה מוכרחת יותר וקרובה יותר לתכלית הנרצה שבאה ע"י, מתגברת יותר הקליפה והיצה"ר לנגד ולמנוע וכו'. והיות שעבודת דורות האחרונים נוגעת ממש לגמר והשלמת כל הברורים, הרי התנגדות היצה"ר נגדה הוא ביתר תוקף ועוז - למנוע העובד לעשות את המוטל עליו - וא"כ גם בגלל זה מוכרחים בדורות אלו לכחות מיוחדים, כדי שע"י עבודתנו נוכל לקיים ולהשלים את רצונו של הקב"ה, שנתאוה הקב"ה להיות לו (ית') דירה בתחתונים. עפ"י הנ"ל י"ל שכמו שהוא בכללות, בהפרש שבין דורות האחרונים לבין הדורות שלפניהם, כן הוא העניין גם בדורות האחרונים עצמם - שבכל דור ודור המתקרב יותר לביאת המשיח, כמו שהאחריות הולכת וגדלה כן הולכת ורבה התגלות הענינים הנעלים דתורה, לגבי הדורות שקדמום. וכמו שאנו רואים שכן הוא הדבר בענין גילוי פנימיות התורה - מדור לדור היא מתגלית יותר ויורדת ומתלבשת יותר בלבושי הבנה והשגה ותפיסא. גילוי בתוספת רבה כזו ניכר ובולט במיוחד במאמריו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אשר בהם באים עניני החסידות בביאור יותר רחב ובהבנה והשגה שכלית יותר, מכמו שהם (בגלוי גם לאנשים כערכנו) במאמרי רבותינו נשיאנו שקדמו. והרי ידוע הפתגם של חסידים הראשונים שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הוא הרמב"ם דתורת החסידות", לפי שעניני תורת החסידות באו במאמריו בסדר מסודר, בהסברה מודרגת ובמשלים המבררים וכו'. ומובן, אשר ע"ד שהרמב"ם כותב " אודות ספרו יד החזקה וראיתי לחבר דברים המתבררים וכו' בלשון ברורה בדרך קצרה עד שתהא תורה שבע"פ סדורה בפי הכל כו' דברים

ברורים קרובים נכונים כו' " - הוא הדבר בנוגע למאמרי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אשר בהם באה תורת החסידות (בגלוי כנ"ל) בדברים המתבררים, בלשון ברורה .. דברים קרובים נכונים" וכו'. ג. מבין מאמריו גופא דיבר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במיוחד בשבח ההמשך תרס"ו. כי כל מעלות הנ"ל, בהן נשתבחו מאמריו, ישנן במדה מרובה ומיוחדת בהמשך זה. ולא רק שבהמשך זה באה תורת החסידות לידי התגלות יותר ובהשגה למטה יותר, אלא שגם שייכותה של חכמה זו"ל לגאולה העתידה (וכנ"ל, שהיא היא הסיבה מה שפנימיות התורה מתגלית יותר מדור לדור) נראית יותר בהמשך זה. וכידוע אשר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע קישר אמירתו של ההמשך בשנה זו (תרס"ו) עם הקץ" הנמצא בכמה ספרים על שנה ההיא י (וגם עם זה שבזמן ההוא היו פרעות במדינת רוסיא ל"ע ושהיתה מוצאי שנת העיבור). ובנוגע לפועל: ע"פ כל הנ"ל שניתנו ונמשכו הגילויים והכחות מלמעלה להפוך את החשך כפול ומכופל וגלו לאדום שכינה עמהם" שנקראת בשם שכינה ע"ש ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין", היינו שגם כאשר נמצאים אנו בשפל המצב, מ"מ הרי הוא ית' הוא השוכן אתנו ועד אשר ושכנתי בתוכם בתוך כל אחד ואחד", הרי הוא הנותן לנו כח לסיים הגלות, לברר הפכים קטנים" שעדיין לא נתבררו, ולזכות לקץ שם לחושך, קץ הגלות ואח"כ להתחלת דגאולה ואח"כ לשלימות הגאולה האמתית ע"י משיח צדקנו - במהרה בימינו ממש, אכ"ר.

לעיל עמוד 42. בשייכות צום פסוקי בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו', נבקעו כל מעיינות תהום רבה (וארובות השמים נפתחו)", שטייט אין זהר: ובשית מאה שנין לשתיאתא יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא ויתתקן עלמא לאעלא בשביעאה כו' - אז אין די יאָרן פון שש מאות שנה פונעם אלף הששי וועלן זיך עפענען די שיערי החכמה למעלה און די מעיינות החכמה למטה און די וועלט וועט נתתקן ווערן אויף צו קענען אריינקומען אין דעם אלף השביעי. דער פירוש פון די צוויי ענינים תרעי דחכמתא לעילא, ומבועי דחכמתא לתתא" [וועלכע זיינען מרומז אין פסוק הנ"ל: נבקעו כל מעיינות תהום רבה (מבועי דחכמתא לתתא) וארובות השמים נפתחו (תרעי דחכמתא לעילא)] איז: חכמתא לעילא" מיינט חכמת התורה, און חכמתא לתתא" - חכמות העולם; און ווי מיר זעען טאקע, אז אין דעם זמן הנ"ל איז געווען א התגלות יתירה אין חכמת התורה, פון פנימיות התורה : ווי באוואוסט דער מאמר

הצ"צ, אז דער קץ דביאת המשיח אויף שנת תר"ח, איז געווען דאָס וואָס עס האָט זיך אין יענעם יאָר אָפּגעדרוקט דער לקו"ת ווייל דער אויפטו פון ביאת המשיח איז וואָס דאָמאָלס וועט זיין מלאה הארץ דעה את ה' גו"י; און מיט עטלעכע יאָר פריער האָט זיך אָפּגעדרוקט דער תו"א (אין יאר תקצ"ז) וואָס דוקא ווען דער לימוד (פון פנימיות התורה) איז אין אַזא אופן, ווערט דער יתפרנסון" (פון ספרא דילך) און יפוצו" פון די מעיינות הבעש"ט, וואָס זיין התגלות איז געווען אַרום שנת ת"ק, און אַזוי האט זיך דאָן אויך אָנגעהויבן אַ התפתחות יתירה אין די חכמות העולם. עיין שם בארובה.

אור החיים פרשת צו ו ב. ואומרו על המזבח יתבאר על דרך מה שנחלקו רמב"ם (הל' תשובה פ"ו) וראב"ד בענין משפט העובדי כוכבים המענים אומתינו, כי הראב"ד סובר שישפטו על אשר הרעו יותר מהקצוב להיותם בעלי בחירה ורצון. ורמב"ם סובר כי ישפטו גם על העיקר, וכבר כתבתי בפרשת בין הבתרים (לד טו יד) כי האמת הוא שישפטו על הכל בטוב טעם. ומחדש אני דובר כי מהתוספת יוקח ראייה אל העיקר, שאם כונת המענים לקיים מצות ה' היה להם שלא להוסיף וממה שהוסיפו גילו דעתם כי לא למצוה יכונו. והוא אומרו על המזבח פירוש ביתר על השיעור שהוא לכפרה שקצב ה' להם אותו שיעשו ביותר מהקצוב, **ושמו אצל המזבח** שהוא הקצוב לכפרה וידין ממנו כי לא למצות ה' הם מתכוונים, שהיתר יגלה על בחינת הנגזרה לכפרה אם לה מתכוונים או בשנאה להרע לבד ונמצאים מתחייבים על הכל. או ירצה כי הגם שעדיין לא שלמו ימי גלות יבוא ה' למנין הנותר מהצער הקצוב אשר הוסיפו בני עולה לענות ושמו אצל המזבח להשלם בו כפרה הצריכה אשר קצב ה' בגזרת הגלות. **עוד** ירצה כי יקריב מעשה הצרות לפני מדת הדין שמתחסת למזבח כדי לנקום נקם מאויבינו. ואומרו **ופשט** וגו' להיות שבגדים הראשונים הם לעשות משפט בעושי רעתינו ועכשיו בא להטיב להוציאנו מהגלות ולהטיב אותנו, לזה ילבש בגדי בחינת ההטבה, כי לא יעכב קיבוץ גליות עד כלות עושי רשעה אלא תיכף ומיד יקבץ נפוצותינו ויוציא אותנו ממחנה האנשים הרשעים **אל מקום טהור** היא ארץ ישראל הטהורה כי ארץ העמים היא טמאה היא ועפרה ואפילו אורה (שבת טו) ואין לך מקום שיקרא טהור זולת ארץ הקדושה. גם ירמוז באומרו **מקום טהור** מקומו של הקב"ה הנקרא טהור כביכול. ואומרו **והאש על המזבח** פירוש לא תדמה כי אין צרה לעושי רשעה

אלא הרעה ההיא אשר יעשה ה' בהם שפטים בהוציא אותנו מביניהם, לא כן אלא והאש היא בחינת אש המשפט לא תכבה, **וביער עליה הכהן עצים** הם האומות שהם עצים יבשים על דרך אומרו (דברים כ יט) כי האדם עץ וכן אמרו ברבות (בפתיחתא איכה ר') וזה לשונם העצים אלו הגליות ע"כ. ואומרו **בבקר בבקר** ירצה לפי מה שהקדמנו כי זמן הגאולה היה ראוי להיות בבקר ראשון של שנת הת"ק לאלף החמישי ולסיבת העון נתעכב עד בוקר ב', ואמר הכתוב כי לא מפני זה יזכו האומות ולא יבא עליהם מה שהיה צריך לבא עליהם בבוקר ראשון, לו יהיה שישראל לא זכו ליגאל אף על פי כן לא ימלטו האומות מהצרה שהיתה עתידה לבא עליהם אז ויביא ה' עליהם מה שנתחייבו בבוקר ראשון ובוקר ב': **ואומרו** וערך עליה וגו' יתבאר על דרך אומרם ז"ל (ב"ק פ"ג) הכל לפי המבייש והמתבייש, כי אינו דומה נכבד המבייש נכבד לבזוי המבייש נכבד ואין צריך לומר עבד המבייש את רבו, והוא אומר וערך עליה העולה שהוא האומה הישראלית בכללותה. **והקטיר עליה** פירוש יעריך גם כן בחינת הצדיקים השלמים מובחרי ישראל שלמים שבהם המעלים ריח בשמים על דרך אומרו (תולדות כז כז) ראה ריח בני כריח שדה ותדע כי כל העובר עבירות ריחו נודף לרעה, והמעשה שהובא בדבריהם (קב הישר פ"ז) שהיה עובר אליה וראה אדם רשע ומנע עצמו מהריח ריחו הרע יותר ממה שהרגיש בעוברה על סרחון נבילה, ובהפך יהיה לאיש צדיק שלם שיעלה ממנו כריח הגן, לזה זכר זכרון עריבתם בלשון הקטרה, והמכוון כי ישפוט בפרטות את אשר הריעו לאנשי בושם. **עוד** ירצה כי כאשר יעריך ה' את העולה לנקום נקמתה מהמריעים לא יעריכנה בפני עצמה אלא יקטיר עליה המובחרים והשלמים שבאומה שיקראו בשם חלב השלמים שבזה תגדל מעלתה של האומה לנקום נקמה גדולה משונאיה.

ואומרו **אש תמיד** וגו' פירוש הגם שיכה ה' בהם מכה רבה לא תכבה אש ותמיד תוקד על המזבח על דרך אומרו (יואל ד) ונקיתי דמם לא נקיתי, עד אבוד רוח הטומאה מן הארץ, והיה ה' למלך על כל הארץ (זכרי' יד):

לקוטי שיחות חלק ב עמוד 588. אין דער היינטיקער סדרה שטייט, הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, וואָס דאָס גייט אויפן זמן הגאולה דלעתיד. פאַר דעם פסוק זאָגט ער, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל איל. דאָס הייסט, אַז פאַר דער גאולה דלעתיד תחזור הנבואה

עוונותיהם באשר שהיה עת רצון גדול שגם בעיני יפלא מאוד מאוד שכמה וכמה נתקבלו בתשובה שגם אתה ידעת אותם, והי' ביניהם גם כן שמחה רבה עד מאוד ועלו גם כן בעליות הנ"ל, וכולם כאחד בקשו ממני והרצו בי עד בוש באמרם לרום מעלת כבוד תורתך חננך ה' בבינה יתירה להשיג ולדעת מענינים האלה עמנו תעלה להיות לנו לעזר ולסעד, ומחמת השמחה הגדולה שראיתי ביניהם אמרתי לעלות עמהם. וראיתי במראה כי הס"ם עלה לקטרג בשמחה גדולה אשר לא הי' כמוהו, ופעל פעולותיו גזירות שמד על כמה נפשות שיהרגו במיתות משונות. ואחזתני פלצות, ומסרתי ממש נפשי ובקשתי ממורי ורבי שלי שילך עמי, כי סכנה גדולה לילך ולעלות לעולמות העליונים, כי מיום היותי על עמדי לא עליתי בעליית גדולות כמוהו, ועליתי מדרגה אחר מדרגה, עד שנכנסתי להיכל משיח, ששם לומד משיח תורה עם כל התנאים והצדיקים וגם עם שבעה רועים, ושם ראיתי שמחה גדולה עד מאוד, ואיני יודע לשמחה זו מה הוא עושה, והייתי סובר שהשמחה זו ח"ו על פטירתי מהעולם הזה, והודיעו לי אח"כ שאיני נפטר עדיין כי הנאה להם למעלה כשאני מיוחד יחוד' למטה על ידי תורותיהם הקדושה, אבל מהות השמחה איני יודע עד היום הזה ושאלתי את פי משיח אימת אתי מר, והשיב לי בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך, ואז יכלו כל הקליפות ויהי' עת רצון וישועה.

(22) תורת שד"ם עמוד 112. איך רעכען אז דער עיקר פון יפוצו מעיינותיך חוצה) האָט זיך אנגעהויבען נאָך פ"ב, ווארום דאָרטען האָט ער געזעהען דעם בעש"ט ז"ל.

שם עמוד 113. חסידות האָט אויפגעטאָן אז יעדער איך ווער עס האט ניט קיין נשמה גבוה און האָט זיך נאך ניט מזכך געווען זאל אויך קענען פאַרשטיין א ענין אלקי, און וואָס איך זאָג ווי איהו ממכ"ע וסוכ"ע איז דאָס לאו דוקא, מער ניט וויילע דאָס שטייט אין זהר, נאָר בכלל יעדער ענין אלקי וואָס ער לערענט זאל ער דאָס קאַנען פאַרשטיין און דערהערען, דאס איז מתאים מיט דעם וואס מען האט געזאָגט דעם בעש"ט ז"ל אז ער האָט געפרעגט אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה, וואָס דער בעש"ט האָט געוויינט אויף דעם, וואָס די וועלט זאָגט, אז ער האָט געוויינט אויף דעם חוצה) כו', אין בריף איז אפילו משמע ניט אזוי נאָר ער האָט געוויינט ווען וועט דאָס זיין, נאָר די וועלט זאָגט אז ער האָט געוויינט אויף דעם חוצה, איז דאָך משמע אז

בישראל. עס שטייט אין ירושלמי (אויפן פסוק כעת יאמר ליעקב וגו', אז בלעם האט עס געזאָגט בחצי ימיו של עולם. דער רמב"ם אין איינער פון זיינע אגרות - אגרת תימן שרייבט, אז בלעם האט עס געזאָגט בשנת ב' אלפים תפ"ח, און דאָס מיינט ער כעת, אז אין אַזאַ צייט אַרום בשעת עס וועלן דורכגיין נאָך אַזויי פיל יאָרן, ד. ה. בשנת ד' אלפים תתקע"ו). תחזור הנבואה בישראל. אין און אַרום יענער צייט די אלפים תתקע"ו זיינען גע- ווען : ר' שמואל הנביא דער פאָטער פון ר' יהודה החסיד, ר' אלעזר בעל הרוקח (*), דער רמב"ן, וועלכער האָט געמאַכט כמה ספרי קבלה, ואיי תא בכתבי האריז"ל, אַז ער איז פון די איינציקע מקובלים וואס מען פאָר- לאָזט זיך אויף זיי, דער ראב"ד, שהופיע רוח הקודש בבית מדרשו, ר' עזרא הנביא און ר' יהודה החסיד, וואָס אויף אים שטייט, אז אויב ער וואָלט געווען בימי האמוראים וואָלט ער געווען אן אמורא, אויב ער וואָלט געווען בימי התנאים וואָלט ער גע- ווען אַ תנא און אויב ער וואָלט געווען בימי הנביאים וואָלט ער גע- ווען אַ נביא. איז געווען דער ענין פון תחזור הנבואה בישראל. במילא האט שוין געקענט זיין דאָס וואָס עס שטייט נאָך דעם פסוק פון כעת יאמר ליעי קב: הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, וואָס דאס מיינט די גאולה העתידה, נאָר אַזוי ווי לא אכשור דרא האלט מען זיך נאך אלץ אין מאַטערן זיך. דורות שפעטער, ווען עס איז געוואָרן נאָך נענטער צו משיח'ן, איז נאָכאָמאָל געווען דער ענין פון תח- זור הנבואה בישראל, דורך דער התגי לות פון מורנו הבעש"ט ותלמידיו ביז דעם אַלטן רבי'ן) וואָס אויף אים שטייט דער לשון הנ"ל וואָס אויף ר' יהודה החסיד, און נאָך ביתר שאת. - און דערנאָך דורך די רביים ממלאי מקומו, ביז אין אונזער דור - נשיאיי נו כ"ק מו"ח אדמו"ר, הבקר אור דאָ צפרא דיוסף, כדאיתא בזהר (*). וואָס אויף בקר צפרא דיוסף שטייט בקר אערך לך, וואָס דער פירוש פון אערך לך אין כמ"ש ערכתי נר למשיחי, ווי ער זאָגט אין זהר, די גאולה שלימה במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

(21) בן פורת יוסף. כי בראש השנה שנת תק"ז עשיתי השבעת עליית הנשמה כידוע לך, וראיתי דברים נפלאים במראה מה שלא ראיתי עד הנה מיום עמדי על דעתי, ואשר ראיתי ולמדתי בהעלות לשם בלתי אפשרי לספר ולדבר אפילו פה אל פה. אך בחזירתי לגן עדן התחתון וראיתי כמה נשמות החיים והמתים הידועים לי ושאינם ידועים לי, בלי שיעור ומספר, ברצוא ושוב לעלות מעולם לעולם דרך העמוד הידוע ליודעי חן, בשמחה רבה וגדולה אשר ילאה הפה לספר וכבד אוזן הגשמי לשמוע, וגם רשעים רבים חזרו בתשובה ונמחל להם

חסידות איז געגעבען געוואָרען, אז אלע וואָס זיינען אפילו ניט קיין מזוככים, וואָס דאס הייסט דאָך חוצה זאלען קענען פאַרשטיין אלקות, אין פאַר וואָס איז דאָס, וויילע חסידות איז זיך מתלבש אין שכל, וואָס דערצו זיינען שוין אלע שייך, און ווען האָט זיך דאָס אָנגעהויבען, איז דער עיקר נאָך פט"ב דוקא, וואָרען מען זעט אין דעם רבי'ס חסידות א הפרש גדול פון די וואָס ער האט געזאָגט פאַר פט"ב צו די וואָס ער האָט געזאָגט נאָך פט"ב.

(24) לקוטי שיחות חלק י עמוד 106. בלשון יפוצו מעינותיך חוצה" מודגשים שני ענינים: (א) שהמעינות עצמן נמשכים בבחי' חוצה", ולא רק שהמעינות פועלים בהחוצה.

(25) ספר השיחות תש"ד עמוד 106. עס שטייט אין מד"ת (א. ול') אגורה באהלך עולמים, אמר דוד לפני הקב"ה ואמר בשמי שירים ותשבחות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. בתי כנסיות איז דער ענין פון תפלה, וואָס מען איז כונס די עשר כחות הנפש המפוזרות, מען איז כונס ומכנס. בתי מדרשות איז דער ענין התורה. אויף תורה שטייט: חכמות בחוץ תרונה. תורה מאַכט די גאס זאָל ניט זיין מרה שחורה'דיג. אַז מען איז אין ביהמדר"ר און מען דאווענט און לערנט איז פריילעך אויפ'ן האַרצען, נאָכער אַז מ'גייט אַרויס אין גאס און מען זעט שטיינער און ביינער, גולמים אויף פיר פיס און אויף צוויי פיס, איז די גאס פאַר מרה שחורה'ט. און דאָס איז דער ענין פון חכמות בחוץ תרונה, אַז די גאס זאָל זיין אַ זינגענדיגע, וואָס דאָס איז דורכי דעם, ווען ס'ווערט די הנחה, אַז מען דאַרף געבען קינדער לערנען תורה און מען דאַרף ניט קיין ביאורים והסברים, נאָך די זאך איז בפשיטות. און דאָס איז דער ענין פון יפוצו מעינותיך חוצה. דער הפרש פון מעין און נהר איז, נהר אין התרחבות און מעין איז טיפין טיפין, אָבער אין נהר איז פאַראַן אַ הפסק און מעין איז אין לך הפסק. עס איז פאַראַן ווי איינער פאַר- שטייט גוט אַ ענין און איז בכח געבען צו פאַרשטיין אַ צווייטען אויך און פון די השגה קומט אַראָפּ אין אַ בפועל. און אַמאָל זיז פאַראַן וואָס אפילו איז ער פאַרשטייט אָבער ער ווערט גאָר ניט נתעורר. אויב ער פאַרשטייט? איז דאווען תפלה בצבור, זיי קובע עתים לתורה, לערן משניות, גמרא. אַמאָל איז וואָס ער איז כאטש פאַראַן, דאָס הייסט די הויזען זיינען פאַראַן, לבושי שבת ויו"ט, און אַמאָל איז ער אליין ניט דאָ. דער פירוש אין יפוצו מעינותיך חוצה איז ניט די כוונה, אַז די מעינות זאלען זיין בפנים און זיך מתפשט זיין אויף אַזוי פיל בין חוצה, נאָך די כוונה איז, אַז די מעינות אליין זאָלן זיין אין חוצה, עס זאל זיך אָנזען גילוי אלקות במוחש, מען זאל ניט דאַרפן האבען אויף דעם

קיינע משלים, נאָר עס זאל זיין עין בעין יראו, וואָס דער גילוי וועט זיין לעתיד און מיט דעם וואָס אַ איד נעמט אויף זיך קביעת עתים לתורה ווערט אַ גילוי אין חוצה.

(26) לקוטי שיחות חלק ו עמוד 37. די גדלות מיוחדת פונעם אַלטן רבי'ן קען מען וויסן און פאַרשטיין פון זיין נאָמען: סיי פון זיין אייגנטלעכן נאָמען שניאור זלמן, וואָס זיינע עלטערן האָבן אים געגעבן. און סיי פון דעם נאָמען מיט וועלכן ער ווערט גערופן פון כלל ישראל, בעל התניא והשלחן ערוך און הגם אַז דאָס איז בלויז אַ שם התואר (ע"ש פון זיינע ספרים) - וויבאלד אָבער אַז מיט דעם נאָמען ווערט ער גערופן בכל תפוצות ישראל, איז עס במילא אַ תורה'דיקער נאָמען, און ס'איז דעריבער זיכער אַז אויך אין דעם נאָמען דריקט זיך אויס דעם אַלטן רבי'נס ענינו המיוחד. און וויבאלד אַז דאָס ווערט אויסגעדריקט דורך אַט די ביידע נעמען, שניאור זלמן" און בעל התניא והשלחן ערוך", איז פאַרשטאנדיק אַז די צוויי פאַרשידענע נעמען דייטן אָן, אויף דעם זעלבן תוכן וואָס שטייט אין דעם נאָמען וואָס מען גיט בבור אַך" - אין וועלט - בכח ובהעלם און קומט אַרויס בפועל ובגלוי במשך ימי חייו - ביז אין אַ גילוי וואָס דער- גרייכט בכל ישראל" און ווערט אויסגעדריקט אין דעם נאָמען וואָס מען ווערט אָנגערופן בכל ישראל. ג. ס'איז ידוע אַז דער טייטש פון שניאור" (דער ערשטער נאָמען פון דעם אַלטן רבי'ן), איז: שני אור (צוויי אורות); און ווי דער בעש"ט האָט געזאָגט וועגן דעם אַלטן רבי'ן (צו זיין אַלט ווערן דריי יאר), אַז ער וועט באַלייכטן די וועלט מיט די צוויי ליכטיקייטן פון תורת הנגלה און תו- רת הנסתר. און דער זעלבער ענין דריקט זיך אויס אויך אין דעם נאָמען בעל התניא והשלחן ערוך" - וואָרעם תניא (פנימיות התורה) און שלחן ערוך (נגלה דתורה) זיינען די צוויי אורות מיט וועלכע דער אַלטער רבי האט באַלייכטן די וועלט. און הגם אַז אויך פאַר דעם אַלטן רבי'ן זיינען געווען גדולי ישראל וואָס זיינען געווען גרויס אין ביידע חלקי התורה, סיי אין נגלה דתורה סיי אין נסתר דתורה - אָבער דער אויפטי פון שניאור איז, אַז ביידע אורות - פון תורת הנגלה און תורת הנסתר - זיינען אין איין און דעם זעלבן וואָרט זי; ד.ה. אַז ביים אַלטן - רבי'ן זיינען נגלה און נסתר געוואָרן און געווען לאחדים ממש. און דאָס איז אויך די שייכות פון דעם יום ההילולא פונעם אַלטן רבי'ן צו פי וואַר: ווייל אויך דער תוכן (פון תחלת וראש) הסדרה איז דער יחוד פון למעלה מן השכל - נסתר, מיט שכל - נגלה, וואָס איז נתגלה געוואָרן דורך משה רבינו, כדלקמן.

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 38. ס'איז ידוע אז די דרגא און עבודה פון בעל ההילולא איז מרומז אין זיין נאמען שניאור זלמן: שניאור"ר אין מל' שני אור", און זלמן איז אותיות לזמן"; און ביידע נעמען צוזאמען דריקן אויס דעם חיבור פון שני אור" מיט זמן". דער ביאור אין דעם: שני אור" מיינט (ווי דער בעש"ט האָט געזאָגט וועגן דעם אַלטן רבי'ן, אז ער וועט באַלייכטן די וועלט מיט) די צוויי ליכטיקייטן די ליכט פון תורת הנגלה און ליכט פון תורת הנסתר. און דער אויפטו פון שני אור" (אין איין וואָרט) איז, אז ביים אַלטן רבי'ן איז געווען דער שלימות'דיקער חיבור פון נגלה און נסתר ביז זיי זיינען געוואָרן לאַחדים ממש. וואָס דער כח אויף דעם איז געקומען דערפאַר וואָס ער האט ממשיך און מגלה געווען דעם עצם מהות התורה, יחידה שבתורה, וואָס איז העכער פון אַלע גדרים פון העלם וגילוי, און דערפאַר האָט זי בכח צו מחבר זיין די ביידע אורות פון נגלה ונסתר דתורה. און דאָס האָט ער ממשיך געווען לזמן", וואָס איז פארבונדן מיט, עולם"אויך - ל' העלם", ד.ה. אויך - אין דער נידעריקער וועלט זאָל לייכטן, שני אור" - דער חיבור פון ביידע אורות און דעמאָלט דוקא קומט דער גילוי פון בחי' יחידה שבתורה (ווי גערעדט פריער, אז דער גילוי בחי' יחידה איז דוקא במדריגה הכי תחתונה, אין אַן אָרט וואָס איז ניט קיין כלי צו גילויים").

(27) זהר חלק ג עג עמוד א. ובגין דאיהי גניזא עלאָה וקירא, שְׁמִיה מִמֶּשׁ, אורייתא פֿלא סתים וגלִיא, קִרְא דְשְׁמִיה. וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל בְּתָרִין דְּרָגִין אִינוּן, סתים וגלִיא, דְּתַנִּינָן תְּלַת דְּרָגִין אִינוּן מִתְקַשְּׁרִין דָּא בְּדָא, קוֹדֶשׁא בְּרִידֵהּ הוּא, אורייתא, ויִשְׂרָאֵל. וְכָל חַד, דְּרָגָא עַל דְּרָגָא, סתים וגלִיא. קוֹדֶשׁא בְּרִידֵהּ הוּא דְּרָגָא עַל דְּרָגָא, סתים וגלִיא. אורייתא הָכִי נָמִי סתים וגלִיא. יִשְׂרָאֵל הָכִי נָמִי דְּרָגָא עַל דְּרָגָא, הָדָא הוּא דְּקִתִּיב, (תהילים קמ"ז: ו"ט) מִגִּיד דְּבָרָיו לְעֶלְבִּיק חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. תְּרִי דְּרָגִין אִינוּן, יַעֲקֹב ויִשְׂרָאֵל, חַד גְּלִיא, וְחַד סתים.

לקוטי תורה נצבים מו עמוד א. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך וגוי'. והענין כי תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קודשא ב"ה ואורייתא וישראל וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא פ"י שכל אחד הוא בבחי' סובב וממלא. ממלא הוא בבחינת הלבשה והשגה ונק' גליא וכמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בני ישראל בפ"י וענין עלמא דאתגלייא. וסובב הוא למעלה מהדעת וההשגה ועמ"ש בד"ה וידעת היום גבי דעת ואמונה. ומ"ש בד"ה וירא ישראל את כו' ויאמינו בה'. ובתורה יש ג"כ גליא וסתים וכמ"ש בד"ה תורה צוה. ובנשמות ישראל יש ג"כ גליא

וסתים כמבואר לעיל ע"פ כי תצא ובד"ה היום הזה מצוך ובד"ה יונתי בחגוי וישראל מתקשראן באורייתא שהשגת התורה מלובשת בכל אחד ואחד מישראל. כמ"ש וזאת לפניך בישראל ואין זאת אלא תורה שהיא מלובשת בפנימיות כו' (עמ"ש סד"ה ראה אנכי נותן ובד"ה ויהי מקץ ועיין מענין וזאת לפניך ברות ר"פ נשא וברות ע"פ זה זה זח"ג חקת ק"פ סע"א) ואורייתא מתקשראה בקודשא בריך הוא דאורייתא וקוב"ה כולא חד ע' בפ' בשלח (ד"ס סע"א). והיינו שהתורה היא הממוצע המחבר ומקשר בחינת אלהותו ית' בנש"י בבחינת ממלא ובבחינת סובב שיהא התקשרות בחי' גליא שבנש"י לבחי' גליא דהקב"ה בחי' ממכ"ע. ובחינת פנימיות וסתים שבנש"י לבחי' סובב כל עלמין והיינו ע"י דאורייתא ג"כ סתים וגליא (ועמ"ש בד"ה ולא תשבית מלח וסד"ה שובה ישראל ועמ"ש בביאור ע"פ ועשו להם ציצית בענין עוטה אור כשלמה ובענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה דהיינו שיש בה פנימיות וחיצוניות כו').

(28) לקוטי שיחות חלק י עמוד 102. יום גאולה זה. י"ט כסלו, החידוש שבו הוא: יפוצו מעינותיך חוצה". ועם שהענין דיפוצו מעיי נותיך חוצה" מובנו כפשוטו: המעינות של תורת החסידות, אמנם מכיון שישראל מתקשראן באורייתא" ועד שישראל ואורייתא כולא חד זו, הרי מובן, שכאשר נעשה חידוש בבחי' התורה, נעשה חידוש דוגמתו באותה שעה גם בבחי' ישראל. וכן הוא גם בהענין שנתחדש ב"ט כסלו: מעינות" אלו שבי"ט כסלו הותחלה הפצתן חוצה", הם המעינות דפנימיות התורה הנקראת נשמתא דאורייתא". לפני י"ט כסלו ה'י בגילוי ובהפצה רק חלק התורה שנקרא גופא דאורייתא", נגלה דתורה; משא"כ פנימיות התורה שהיא נשמתא דאורייתא", שהיתה אז בהעלם. ובדוגמא להפרש שבין גוף האדם ונשמתו: הגוף היא מציאות גלוי' וניכרת, שאפשר לראותה ולמששה; משא"כ הנשמה, שלא זו בלבד שא"א לתופסה בה' החושים הגופניים, אלא שא"א להשיגה גם בכח השכל הדק (בכח השכל להגיע רק לידיעת מציאותה של הנשמה ע"ר פעולת הנשמה בגוף: דזה שהגוף חי מחייב ומביא לידיעה שכלית שבהגוף נמצאת נפש חיי המח' אותו; אבל מהותה של הנפש היא למעלה מהשגה שכלית). והחידוש די"ט כסלו, שמאז ואילך, גם חלק הנעלם והפנימי דתורה נמשך ובא לידי גילוי, עד שניתן ללמדו ולהשיגו בשכל כמו שמשגיגא חלק הנגלה דתורה ואפילו להפיצו חוצה. והנה חידוש זה שבתורה (גילוי

נשמטא דאורייתא"), בדוגמתו (ועל ידו) נתחדש אז גם בבחי' ישראל: שהנשמה שבו, שמצד עצמה היא בי העלם כנ"ל, תאיר אצלו בגילוי היינו גם בעניני הגוף שלו. עיין שם בארוכה.

(30) לקוטי תורה ר"פ נצבים. אתם נצבים היום כלכם וגו'. הנה פרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה ומרומז במלת היום דקאי על ר"ה כי זה היום תחלת מ מעשיך זכרון ליום ראשון. שכל ניצוצי נשמות נצבים ומתעלים במקורם הראשון ביום זה עד לפני הוי' ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך פרט הכתוב עשר מדרגות שכמו שיש עשר מדרגות בנפש האדם דהיינו ג' שכלים וז' מדות כך הנה כל ישראל הם קומה אחת שלימה וכללות נשמותיהן נקרא כנסת ישראל שנחלקת לעשר מדרגות ובראש השנה מתעלים כל המדרגות אפילו מחוטב עציך עד שואב מימך שהם בחינות ומדרגות התחתונות

(31) תניא פרק ב. ועם כל זה, עוֹדִינָה קשורות ומיוחדות ביחוד נפלא ועצום במהותן ועצמותן הראשון, שְהִיא המְשַׁכֶּת חֲכָמָה עִלְיָאָה, פִּי יִנְיָקָת וְסִיּוּת נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁל עַמִּי הָאֶרֶץ, הוא מְנַפֵּשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁל הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים רְאִשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂבֻדֹּרָם:

(32) היום יום כב אייר. פעם אחת התוועדו חסידים הראשונים – בשנת תקמ"ד – ותוכן שיחתם הי': דער רבי - רבינו הזקן - האט אויפגעטאָן וואס מען איז ניט עלענט. אמאל, איז דער רבי - דער ר"מ און גאון – געווען עלענט, און די תלמידים זיינען געווען עלענט. דער מו דרך החסידות וואָס דער רבי האט מייסד געווען אין דער גרויסער גיטליכער אויפטו, וואָס דער רבי איז ניט עלענט און חסידים זיינען ניט עלענט.

(33) נדרים מא עמוד א. אָמַר אַפִּי: נְקֻטִּינָן — אֵין עָנִי אֱלָא בְּדַעָה.

(34) פרש"י בראשית א ד"ה. בראשית ברא אֵין המְקָרָא הֵנָּה אָמַר אֱלָא דְרָשְׁנִי, כְּמוֹ שְׂדֵרְשׁוּהוּ רַבּוּתֵינוּ בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאתָ רִאשִׁית דְּרָכּוֹ (משלי ח').

ב"ר פרק א ד. בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, שְׁשֶׁה דְּכָרִים קָדְמוּ לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, יֵשׁ מִהֶן שְׁנֵיבְרָאוּ, וְיֵשׁ מִהֶן שְׁעוֹלָה בְּמַחְשָׁבָה לְהַבְרָאוֹת. הַתּוֹרָה וְהַכֶּסֶּף הַכְּבוֹד, נִבְרָאוּ. תּוֹרָה מִנֵּין, שְׁנֵיבְרָאוּ (משלי ח, כב): ה' קִנְיֵי רִאשִׁית דְּרָכּוֹ.

(35) ב"ר ר"פ לך לך. וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וגו' (בראשית יב, א), רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח (תהלים מה, יא): שְׁמַעֲנִי בַת וְרָאִי וְהִטִּי אֶזְנוֹךָ וְשִׁכַּחְתִּי עִמָּךְ וּבֵית אֲבִיךָ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשָּׁל לְאַחַד שְׁהִיָּה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְרָאָה בִּינָה אֶחָת דּוֹלְקָת, אָמַר תֹּאמַר שְׁהִיָּה הִזּוּ בְּלֹא מִנְהִיג, הִצִּיץ עָלָיו בַּעַל הַבִּינָה, אָמַר לוֹ אֲנִי הוּא בַּעַל הַבִּינָה. כָּךְ לִפִּי שְׁהִיָּה אֲבִינוּ אַבְרָהָם אָמַר תֹּאמַר שְׁהִיָּה הִנֵּה בְּלֹא מִנְהִיג, הִצִּיץ עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ אֲנִי הוּא בַּעַל הָעוֹלָם. (תהלים מה, יב): וַיִּתְּאֹן הַמֶּלֶךְ יְפִנֶה פִּי הוּא אֲדֹנֵינוּ. וַיִּתְּאֹן הַמֶּלֶךְ יְפִנֶה, לִיפּוֹתֵנוּ בְּעוֹלָם, (תהלים מה, יב): וְהִשְׁתַּחֲוִי לוֹ, הֵנִי וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם.

(36) ספר הערכים חב"ד חלק ב ערך אוה"ע ס"ב. אמונת אוה"ע היא רק בבחי' האלקות המלובשת בעולם. והיא בחי' אור הממלא כל עלמין ובאור הממלא גופא בבתי כח הפועל בנפעל הו מה שהאמונה ראוה היא רק בשם אלקים וכמו אבימלך שנזכר בו שם אלקים. וכן יוסף כשדיבר עם פרעה הזכיר לו שם אלקים. אבל משם הוי' אינם יודעים, וכמ"ש "מי הוי' גו' לא ידעתי את הוי' [כי אלקים הוא לשון כח, שקאי על כח האלקי המלובש בנבראים. ומטעם זה אמונתם היא רק בענינים שעפ"י טבע. ואינם מאמינים בלמעלה מן הטבע [וגם כשהם רואים נס גלוי שאין לו מקום בטבע, שאז מוכרחים הם להודות שהוא ענין אלקי, משתדלים הם בכל המיני השתדלות, להסביר (עד כמה שאפשר) שהוא מצד הטבע] כי שם אלקים (שבו הוא אמונתם) הוא בחי' האלקות המלובש בטבע. וזהו ההפרש שבין אמונת ישראל לאמונת אוה"ע, להבדיל, אשר אמונת ישראל היא גם בבחי' הסובב ובהעצמות שלמעלה מהסובב. ואמונת אוה"ע היא רק בבחי' ממלא הטעמים על מה שאמונתם היא רק בבחי' אור הממלא : א) מכיון שהודאתם באלקות הוא רק מצד הכרח השכל (כנ"ל סק"א), לכן אמונתם היא רק בבחי' ממלא, כי בחי' זו מוכרחת מצד מציאות העולם. [וגם לפי האופן (דלעיל שם) שאמונתם היא סגולה נפשית שאינה תלוי' בידיעה, בכ"ז, מכיון שאיננה אמונה אמיתית כאמונה הפשוטה שבישראל, גם האמונה שלהם באלקות, הוא רק כמו שמושג עפ"י שכל]. ב) לפי ששרש אוה"ע הוא בבחי' הממלא (ושרש ישראל בסובב ובהעצמות).

(37) ד"ה מצה זו תש"ז פרק ב. ולהבין בתוספות ביאור ענין הקדושה וההבדלה, הנה מצינו בתורה ענין ההבדלה גבי אור דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור וגו', ואיתא בירושלמי ובמד"ר

הבדילו לעצמו או שהבדילו לצדיקים, וצ"ל מהו"ע הבדילו לעצמו וכי לאורה הוא צריך, דבשלמא הבדילו לצדיקים נחא שזהו גילוי האור לצדיקים אבל מהו"ע הבדילו לעצמו, ויש להקדים בקצרה ענין אור א"ס, דהנה ידוע דא"ס אין הכוונה על עצמותו ית' שהרי אין לו תחלה וזהו מעלה יתירה על א"ס דכל שאין לו תחלה ממילא אין לו סוף כמאמר כל שאין לו תחלה אין לו תכלה, אבל א"ס אינו מחייב שאין לו תחלה דיכול להיות שאין לו סוף ויש לו תחלה, וזהו בשתי פנים, האי בבחי' גילוי העצמות שהוא כמו העצם, דכמו שהעצם הוא א"ס כמו"כ הגילוי הוא א"ס, וא"כ הרי הגם שיש לו תחלה מאחר שהוא רק גילוי לבד מ"מ אין לו סוף, והב' גם במה שאינו גילוי העצמות יהי' בבחי' א"ס ברצון הבורא וכמאמר חזקים כיום הבראם שהן בבחי' נצחי עם היותם היום ונפסדים בעצם מהותם, וכמ"ש בפלח הרמון שכל קדמון נצחי ולא כל נצחי קדמון שרבים מן הנמצאים יהיו נצחי' ברצון הבורא ואין שום א' מהם קדמון, והנה ברצון הבורא ובכחו ית' יש ג"כ בנבראים דוגמא לאין לו תחלה והוא בהתהוותו היש שנברא דבר שאינו נרגש בו מקורו כלל וכאלו מציאותו מעצמותו, והוא רק בכח העצמות לעשות התהוות כזאת וכמ"ש באגה"ק סי' כ' דעצמותו ית' שמציאותו הוא מעצמותו הוא לבדו בכחו ויכלתו להוות יש מאין ואפס המוחלט בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה, רק שהאדם להיותו בעל שכל מבין שא"א שיהי' מציאותו מעצמותו מאחר שהוא מורכב, ומבין שיש לו מקור המהוהו שהתהוות היא בדרך אין ערוך, וא"כ הרי יש בנבראים דוגמת ענין מציאותו מעצמותו, וידוע דהיש באמת אינו בבחי' מציאות כלל שה"ה התחדשות, וכל התחדשות דבר היה רק כח המחדש, ועם היותו באמת לא בבחי' מציאות כלל היה בתוקף המציאות דכאלו מציאותו מעצמותו, וזהו מהפלאים שבענין בריאה יש מאין שנברא דבר שבלי הרגש מקורו כלל היינו שאינו מרגיש כלל שיש לו מקור וכאלו נמצא מעצמו, ובאמת הוא לא בבחי' מציאות כלל ומ"מ הוא בתוקף המציאות שאינו מרגיש כלל את מקורו להיות בטל אל מקורו, והרי זה מה שיש בכח הבורא וברצונו ית' דוגמא בנבראים מענין מציאותו מעצמותו ומענין נמצא בבחי' מציאות נמצא, וזהו מפלאות הבורא ית' וית' שמו, אמנם כל זה הוא רק בדרך דוגמא, אבל אמיתת ענין מציאותו מעצמותו הוא רק בעצמותו ית', ואם כן אם היתה הכוונה על העצמות הי' צ"ל אין לו תחלה, אלא הכוונה היא על האור שיש לו תחלה ואין לו סוף, והענין הוא דהנה שם אור הוא להורות שאינו פועל

שום שינוי בהמאור, שזהו הפרש בין אור ושפע, ששפע הוא שעושה שינוי בהמשפיע וכמאמר החוקרים כל מניע מתנענע בעצמו וכמו בהשפעת השכל מהמשפיע אל המקבל הרי זה עושה שינוי במשפיע שהוא מוטרד ומוגדר בזה, שהרי לא תהיי השפעת השכל מעצמו כי אם כשמשפיע לו והוא מוגדר בזה, דבעת שמשפיע שכל זה א"א להשפיע שכל אחר והוא מוטרד איך להשפיע והוא ענין כליות יועצות איך להשפיע באופן שיתקבל אצל המקבל, וכמו על דרך משל במלמדים יש שהוא בעל פועל ויש שאינו בעל פועל עם היותו בעל שכל גדול יותר מהראשון, ולכאורה טיב הלימוד הוא במי שהוא בעל שכל גדול יותר וזה יכול ללמוד בטוב יותר, והראי' דכאשר יגדל התלמיד צריך למלמד גדול יותר, ואנו רואים בחוש שיש שעם היותו בעל שכל פחות מזולתו ומכל מקום הוא בעל פועל טוב שפועל בהתלמיד, אך הענין הוא שזהו מפני שיש לו חוש לכלכל דבריו ולסדרם באופן שיתקבלו אל התלמיד וגם יש לו ריבוי אותיות וריבוי ענינים במה להלביש את השכל שיהי' לפי"ע המקבל ו"ע כליות יועצות איך להשפיע, וה"ז טרדה בהמשפיע איך להשפיע, ובאמת זה מוכרח בכל דבר שכל כי א"א שישפיע את השכל כמו שהוא אצלו שהוא שלא בערך המקבל ובהכרח להביאו באופן כזה שיהי' בערך המקבל ושיהי' באופן כזה שיתקבל אצל המקבל, משא"כ באור שאינו עושה שום שינוי במאור, וכמו אור השמש שאין השמש מוטרד ומוגדר בזה ואינו נוגע בהשמש אם האור מאיר או שאינו מאיר כשעננים מסתירים, וכמו"כ הוא האור למעלה שאינו עושה שום שינוי והתפעלות ח"ו בעצמות וזהו לפי שהוא הארה לבד שאין בו מן העצם ע"כ אין עושה שינוי בהעצם, אמנם יש מעלה באור שהוא מעין העצם, וכמו אור השמש ואור הלבנה ואור הנר הרי כמו העצם כ"ה האור וא"א שיהי' אור הנר או אור הלבנה כמו אור השמש או שיהי' אור השמש כמו אור הלבנה, כי האור הוא מעין העצם, משא"כ בשפע שאין ההשפעה כמו במשפיע וכן"ל שצריך לשנות את השכל שיהי' לפי"ע המקבל, וא"א שישפיע את השכל כמו שהוא אצלו, וכמו שרואים בחוש שבכדי להשפיע את השכל אל הזולת צריך להביאו בענין אחר לגמרי מכמו שהוא אצלו שבזה מתעלם האור ואין זה רק מה שמלבישו בכדי להביאו למטה יותר שהו"ע האורך שבשכל, כ"א מה שמביא בענין אחר לגמרי שמתעלם האור, וכמו בנסתר ונגלה שבתורה. והגם שהשפע היא גם כן לפי אופן המשפיע דמי שהוא חכם גדול בעצם הרי השפעתו הוא שכלי' נעליי ביותר, הנה

זהו רק לפי אופן המשפיע לא כמו המשפיע והראי' ממה שארז"ל שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד דלהיותו ת"ח גם בשיחות חולין שלו יש הרבה חכמה, ומ"מ ה"ה שיחות חולין שארז"ל כמו עצם חכמתו, אבל האור הוא מעין המאור ממש, ולכן גם בהאור אין שום שינוי כמו שאין שינוי בהעצם, שהרי את השמים ואת הארץ אני מלא דלית אתר פנוי מיני', ואנו רואים בחוש שיש כמה מקומות בלתי נקיים ובלתי טהורים ומ"מ נמצא שם האור והוא טהור, וה"ז כמו אור השמש שמאיר בכל מקום והוא זך ונקי במקום האשפה כמו שהוא זך וטהור ע"פ המים, וכמו כן הוא באור הא"ס שנמצא בכ"מ גם במקום האשפה ובמקומות בלתי טהורים והוא טהור לגמרי בלי שום שינוי, וזהו ג"כ שנק' אור א"ס שהאור הוא בבחי' א"ס להיותו מעין העצם וכשם שהעצם הוא א"ס כמו כן האור גם כן א"ס ממש, וממילא מובן שמבחי' אור הא"ס א"א שיהי' מזה עולמות במציאות וגבול, דמאחר שהאור הוא בבחי' א"ס ממש כמו העצם איך שייך שיהי' מזה עולמות ונבראים בעלי גבול ובמציאות דבר, וגם שכללות האור הזה אינו לפעול דבר כ"א לגלות עצמותו, כי כל פעולה היא בבחי' נבדל מהעצם ואינה כמו העצם ממש והאור שהוא מעין העצם אינו לפעול כי אם לגלות עצמותו, ובכדי שיהי' מקור לעולמות הוצרך להיות הצמצום באור הא"ס בבחי' סילוק האור, ונמשך אור שענינו הוא לפעול פעולת התהוות ופעולת הגילוי בעולמות. והוא באמת לא מהות ועצמות האור הקודם כי אם הארה לבד שבאה ע"י הצמצום בבחי' מציאות אור ובמדה וגבול והוא הקו הנמשך מאור א"ס על ידי הצמצום שענינו הוא להיות התהוות הכלים והעולמות ולהאיר את העולמות כל עולם ועולם לפי"ע במדה וגבול באופן האור והגילוי והוא עי"ז שבא במדה וגבול בעצמו שהוא קו קצר ומצומצם לפ"ע העולמות ויש בו מעלה ומטה, ועי"ז נעשה ההגבלה בעולמות והוא אם מקבלים מעליונו של קו או מתחתיתו.

(38) בית רבי חלק א פרק יח. הנה ברך לקחתי וברך ולו אשיבנה, ה"ה הרב הגאון הגדול המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא עמוד הימיני פאר הדור מוה' לוי יצחק נ"י אגידה ואדברה עצמו מספר, כי הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ, כי הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ, כי הפליא והגדיל להעשות בארץ. ומי אנכי, שפל אנשים כמוני, שהביאני ה' עד הלום, שנתגדל ונתקדש שם שמים על ידי. אך מאת ה' היתה זאת ונפלאות בעינינו, כי אפילו בין העמים והשרים אשר בכל מדינות המלך, גם בעיניהם היתה זאת הפלא ופלא, ענו ואמרו, אין זאת כי

אם מאת ה' היתה זאת, ונפלאות בעינינו. כי עיקר המלחמה אשר שמו פניהם ללחום עם תורת הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו דוקא, אך מאת ה' היתה זאת לגלגל זכות על ידינו, בזכות אה"ק ויושביה, ותעזור לנו בכל עת, להרחיב לנו מצר ולחלצינו ממצר. יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, אמן. ברם כגון דא צריך להודיע, כי יום אשר עשה ה' לנו, יום י"ט כסלו, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא דרבינו הקדוש נ"ע. וכשקריתי בספר תלים בפסוק פדה בשלום נפשיים, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום מה' שלום.

ספר התולדות חלק ג עמוד 720. הנה ברך לקחתי וברך אשיבנו לכבוד אהוביי הרב הגאון הגדול בויק חסידא ופרישא פייה עייה ניין כמוהר"ר לוי יצחק ולכל המסתופים בצלו צל החכמה תחיי וחיים עד העולם ובפרט לבניו הנחמדים המסולאים שיחיו. יען משך ד' אותי ויעלני לבשר ענוים ולישרי לב שמחה שמחו צדיקים בה' והללתם את שם אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא עד איך מספר אגידה ואדברה עצמו מספר כי הפליא ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו ותהי' זאת לפלא כי ד' אתנו ואין עוד והנה מי אנכי כי הביאני ה' עד הלום להתגדל ולהתקדש שייש על ידי שפל אנשים כמוני כי עיקר המלחמה אשר שמו פניהם ללחום על תורת הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו דוקא את מאת ה' היתה זאת לנו לגלגל זכות על ידינו בזכות ארץ הקדושה ויושביה והיא שעמדה לנו ותעמוד לנו בכל עת מצוא להמציא לנו פדות ורוחה להרחיב לנו בצר ולחלצינו ממצר ולרומם קרנינו בכבוד ה' לעולם ישב וישמח די במעשיו אכיה"ר. ברם כגון דא צריך להודיע כי זה היום אשר עשה ה' עמנו הוא יום שנכפל בו כי טוב י"ט בכסליו יום הילולא רבא פטירת רבינו הקדוש זייל וכשהיינו קורא בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו יצאתי לשלום ואסיים בשלום מה' שלום.

(40) המשך ע"ב ד"ה צהר תעשה עמוד קסת. אבל ההשגחה מש' הוי' הוא שבא בבחי' גילוי אור, וכמו בהשפעת לחם מן השמים שלא ה' בו פסולת, וכן בכל ההשפעות בבחי' דקות ורוחניות כו'. ובזה יש ג"כ חילוקי

מדרי' אם שבא עכ"פ בבחי' לבוש להיות מזה השפעות גשמיים רק שהלבוש הוא ג"כ לבוש דק שאינו מעלים על האור כו', או שבא האור בבחי' גילוי ממש להיות מזה ענין הגאולה כו'. ומ"ש ביצי"מ וידע אלקים היינו שההשגחה דש' הוי' בא בבחי' גילוי בשם אלקים בכדי להיות שכר ועונש שז"ע נגוף ורפוא נגוף למצרים ורפוא לישראל כו', ועמ"ש בתו"א ד"ה ארדה נא דרוה"ב. וז"ע המוציא במספר צבאם שהו"ע ההשגחה עליהם מצד החשיבות כו'. וי"ל שהרי ארז"ל ע"פ אף ידי יסדה כו' נטה ימינו וברא שמים נטה שמאלו וברא ארץ הרי בשמים הגילוי יותר כו', דכמו"כ בצבא מעלה שבהם ההשגחה בבחי' גילוי יותר וזהו המוציא במספר כו', ומשו"ז גופא המה קיימים באיש מצד יתרון הגילוי בהם כו'.

(41 סוכה כח עמוד א.) אָמְרו עָלָיו עַל רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁלֹּא הָנִיחַ מִקְרָא וּמִשְׁנָה, גִּמְרָא הִלְכוֹת וְאַגְדוֹת; דִּקְדוּקֵי תוֹרָה וְדִקְדוּקֵי סוֹפְרִים; קָלִים וְחִמּוּרִים וּגְזוּרוֹת שְׁוֹת; תְּקוּפוֹת וְגִימְטְרִיאוֹת; שִׁיחַת מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְשִׁיחַת שְׂדִים וְשִׁיחַת דְּקָלִים; מִשְׁלוֹת כּוֹבָסִין, מִשְׁלוֹת שׁוּעָלִים; דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן. דָּבָר גָּדוֹל — מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה. דָּבָר קָטָן — הַנִּיּוֹת דֹּאבִי וְרָבָא. לְקַיִם מָה שֶׁנֶּאֱמָר: "לִהְיוֹתִי אֹהֲבֵי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֶמְלֵא.

רמב"ם הלכות יסוה"ת ספ"ד. וְעִנְיָנִי אֲרַבְּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ שֶׁבְּחֻמֵּשׁ מִצְוֹת הָאֵלּוּ הֵם שֶׁחֻמֵּי הָרָאוֹנוֹת קוֹרְאִין אוֹתוֹ פְּרָדָס כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ אֲרַבְּעָה נִכְנְסוּ לְפָרָדָס. וְאַף עַל פִּי שֶׁגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ וְחֻמֵּי גְדוּלִים הָיוּ לֹא כָּלָם הָיָה בָּהֶן פֶּחַ לִידַע וְלִהְיוֹת שִׂיגָה כָּל הַדְּבָרִים עַל בְּרִיָּה. וְאַנִּי אוֹמֵר שֶׁאֵין רְאוּי לְטַיֵּל בְּפָרָדָס אֲלָא מִי שֶׁנִּתְמַלֵּא בְּרִסּוֹ לְחֵם וּבִשָּׁר. וְלִחֵם וּבִשָּׁר הוּא לִידַע הָאֶסּוּר וְהַמִּתֵּר וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם מִשְׁאֵר הַמִּצְוֹת. וְאַף עַל פִּי שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ דָּבָר קָטָן קָרָאוּ אוֹתָן חֻמֵּי שְׁהָרִי אָמְרוּ חֻמֵּי דָּבָר גָּדוֹל מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה וְדָבָר קָטָן הַנִּיּוֹת דֹּאבִי וְרָבָא. אֵף עַל פִּי כֵּן רְאוּיִין הֵן לְהַקְדִּימוֹ. שֶׁהֵן מִיִּשְׁבִּין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם תִּחְלָה. וְעוֹד שֶׁהֵם הַטּוֹבָה הַגְּדוּלָּה שֶׁהַשְׁפִּיעַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשׁוּב הָעוֹלָם הֵנָּה כְּדֵי לְנַחֵל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאַפְשָׁר שֶׁיִּדְעֻם הַכֹּל קָטָן וְגְדוֹל אִישׁ וְאִשָּׁה בַּעַל לֵב רָחֵב וּבַעַל לֵב קָצָר.

(44 יהושע ו כ-כא.) וַיִּבְרַע הָעָם וַיִּתְקַעוּ בַּשִּׁפְרוֹת וַיְהִי כְשִׁמְעָה הָעָם אֶת-קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיִּגְרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ גִּגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת-הָעִיר: וַיִּתְּרִימוּ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ וְעַד-אִשָּׁה מִנֶּעֶר וְעַד-זָקֵן וְעַד שׁוֹר וְעַד נֶאֱשָׁה וְחִמּוֹר לְפִי-חֶרֶב:

(45 מטות לא ג-ז) וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם לֵאמֹר הִקְלָצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לִצְבָּא וַיְהִי עַל-מִדְּוָן לָתֵת נִקְמַת-יְהוָה בְּמִדְּוָן: אֵלֶּף לַמִּטָּה אֵלֶּף לַמִּטָּה לְכָל-מִטָּה: יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַח לִצְבָּא: וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמִּטָּה שְׁנַיִם-עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צָבָא: וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמִּטָּה לִצְבָּא אֹתָם וְאֶת-פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לִצְבָּא וְכָל הַקָּדָשׁ וַחֲצִצְרוֹת הַתְּרוּעָה בִּיָּדָם: וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְּוָן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהֲרֹגוּ כָּל-זָכָר:

שם מט. וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת-רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵינוּ וְלֹא-נִפְקֵד מִמֶּנּוּ אִישׁ:

(46 איכ"ר פרק ד טו.) לֹא הֶאֱמִינוּ מַלְכֵי אֶרֶץ כְּנָעַן כִּי יִשְׁבִּי תָבֵל, אֲרַבְּעָה מְלָכִים הָיוּ, מִה שֶׁתִּבְעֵה זֶה לֹא תִבְעֵה זֶה, וְאֵלּוּ הֵם: דָּוִד, וְאַסָּא, וְהוֹשָׁפֵט, וְחִזְקִיָּהוּ. דָּוִד אָמַר (תהלים יח, לח): אֶרְדּוּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֵם וְגו', אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי עוֹשֶׂה כֵן, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב (שמואל א ל, יז): וַיִּכֶם דָּוִד מִהַנָּשִׁף וְעַד הָעֶרֶב לְמַחְרָתָם. מִהוּ לְמַחְרָתָם, רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לױ אָמַר לְשִׁמְעִי לִילּוֹת יוֹם אֶחָד, וְהָיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאִיר לוֹ בְּלִילוֹת בְּזִיקִין וּבְרָקִים, כְּמָה דַּתְּנִינוּ תַּמָּן עַל הַזִּיקִין וְעַל הַנְּעוּת וְעַל הַבְּרָקִים, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב (תהלים יח, כט): כִּי אֲתָה תֵּאֵיר בְּרִי וְגו'. עֲמַד אָסָא וְאָמַר, אֵין בִּי כֹחַ לְהִרְגַּל לָהֶם, אֲלָא אֲנִי רוֹדֵף אוֹתָם וְאֲתָה עוֹשֶׂה. אָמַר לוֹ אֲנִי עוֹשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמָר (דברי הימים ב יז, יב): וַיִּרְדָּפֵם אָסָא וְגו' כִּי נִשְׁבְּרוּ לִפְנֵי ה' וְלִפְנֵי מַחְנֵהוּ וַיִּשְׂאוּ שָׁלָל הַרְבֵּה מְאֹד, לִפְנֵי אָסָא אֵין כְּתִיב כָּאֵן אֲלָא לִפְנֵי ה' וְלִפְנֵי מַחְנֵהוּ. עֲמַד יְהוֹשֻעַפִּט וְאָמַר, אֲנִי אֵין בִּי כֹחַ לֹא לְהִרְגַּל וְלֹא לְרַדֵּף, אֲלָא אֲנִי אוֹמֵר שִׁירָה וְאֲתָה עוֹשֶׂה, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי עוֹשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמָר (דברי הימים ב כ, כב): וּבָעֵת הַסֵּלִי בְּרִנָּה וַתִּהְלֶה וְגו'. עֲמַד חִזְקִיָּהוּ וְאָמַר, אֲנִי אֵין בִּי כֹחַ לֹא לְהִרְגַּל וְלֹא לְרַדֵּף וְלֹא לִזְמֹר שִׁירָה, אֲלָא אֲנִי יִשָּׁן עַל מִטָּתִי וְאֲתָה עוֹשֶׂה, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי עוֹשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמָר (מלכים ב יט, לה): וַיְהִי בַלִּילָה הַהוּא וַיִּצָּא מִלֶּאדָה ה' וַיָּד בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וְגו'. כְּמָה נִשְׁתַּיֵּר מִקֵּם, רַב אָמַר עֲשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמָר (ישעיה י, יט): וְנִעַר יִכְתְּבֶם, שֶׁכֵּן דָּרְכוּ שֶׁל נִעַר לְהִיּוֹת כּוֹתֵב יו"ד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שֶׁשָּׂה, שֶׁכֵּן דָּרְכוּ שֶׁל נִעַר לְהִיּוֹת שׁוֹרֵט שְׂרִיטָה. רַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר חֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמָר (ישעיה יז, ו): שְׁנַיִם שְׁלִשָּׁה גִּרְגָרִים בְּרֹאשׁ אֲמִיר. רַבִּי יְהוֹדָה בְּרַבִּי סִימּוֹן אָמַר תִּשְׁעָה, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב (ישעיה יז, ו): אֲרַבְּעָה חֲמִשָּׁה בְּסַעֲפִיָּה פְּרִיָּה. רַבִּי תַנְחוּם בְּרַבִּי חֲנִינְלָאִי אָמַר אֲרַבְּעָה עָשָׂר, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב (ישעיה יז, ו): שְׁנַיִם שְׁלִשָּׁה גִּרְגָרִים בְּרֹאשׁ אֲמִיר אֲרַבְּעָה חֲמִשָּׁה בְּסַעֲפִיָּה פְּרִיָּה. בֵּין כְּדָבָרֵי אֵלּוּ בֵּין כְּדָבָרֵי אֵלּוּ הַכֹּל מוֹדִים שֶׁנִּבְּוִכְדָּנָצַר אֶחָד מִקֵּם הָיָה, אֲלָא

פינוי שאמר לו הקדוש ברוך הוא עלה והקרב בית המקדש, אמר לא בעי אלא מצמצמא יתי מיעבד לי כמה דעבד לסבי, מה עשה בא וישב בדפני של אנטוכיא, ושלח נבון ראון רב טפחים להקריב את ירושלים, עשה שם שלש שנים ומחצה, בכל יום מקיף את ירושלים ולא היה יכול לכבשה, וכיון שלא היה יכול לכבש בקש לחזור, נמן הקדוש ברוך הוא בלבבו התחיל ממדד בחומה והקימה שועתה בכל יום טפחים ומחצה עד ששקעה פלה, וכיון ששקעה פלה נכנסו השונאים לירושלים, על אותה שעה הוא אומר: לא האמינו מלכי ארץ כל יושבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים.

(48) לקוטי שיחות חלק כה עמוד 186. א. י"ט כסלו קומט אויס אלעמאל בסמיכות צו פ' וישלח (אין די ימי השבוע וואס מתברכין פון שבת פרשת וישלח, אדער אין ש"ק פ' וישלח עצמה). ועפ"ז מובן אז אין פ' וישלח קען מען געפינען רמזים, און נאכמער, א שייכות, צו דעם חג הגאולה פון י"ט כסלו. אין זיין בריוו צו ר' לוי יצחק בארדי טשעווער, וואס דער אלטער רבי האט געשריבן ארויסגעצויגן פון תפיסה וואו ער איז מודיע וועגן זיין באפרייאונג, שרייבט דער אלטער רבי, צווישן אני דערע כי הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת: הוי' היתה זאת היא נפלאות בעינינו. ועד"ז שרייבט ער אין זיין בריוו צו ר' ברוך ממעזבז. דאס הייסט: דעם תוכן ענין הגאולה פארבינדט דער אלטער רבי מיט דער פעולה וואס דאס האט געהאט אויף כל השרים וכל העמים. וואס כמובן, אז בשעת ניט אידן זעהן אן ענין פלא פון דעם אויבערשטן פארבונדן מיט א אידן, און זיי אנערקענען אז מאת הוי' היתה זאת, איז דאס זיי מעורר און מסייע, אז זייער הנהגה זאל זיין כדבעי בהתאם מיטן ציווי ה', וואס נקודתו איז קיום ז' מצות שלהם. ענין זה די ווירקונג פון אידן אויף בני נח בנוגע דעם קיום פון זייערע מצות איז דער תוכן ונקודה פון מעשה שכם בפרשתנו: דאס וואס שמעון ולוי האבן גע'הרג'ט די אנשי שכם איז געווען אן עונש פאר דעם וואס זיי האבן ניט מקיים געווען די ז' מצות ב"נ. ולפ"ז איז ניט מובן: ווי קומט דאס אז א במכתבו בבשורת הגאולה זאל דער אלטער רבי ארויסברענגען דאס וואס די באפרייאונג האט אויפגעטאן דעם ענין פון הפליא כו' בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא

וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת היא נפלאות בעינינו"? - וואס פאר א תפיסת מקום האט דער ענין (עם כל העילוי הנפלא שבו) לגבי דעם עצם גאולה (גילוי) פון כללות פנימיות התורה, ובמילא פאר פנימיות נשמות ישראל (וואס דער גילוי פון סתים דאורייתא פועל'ט (אויך) דעם גילוי פון סתים דנשמתא, אז דער לימוד התורה וקיום המצות פון א אידן זאל זיין דורכגענומען מיט אמונה בה' ואהבת ה' ויראתו. עפ"ז איז מובן אויך בנוגע צו י"ט כסלו וואס דער אלטער רבי איז מדגיש במכתבו די פעולה אויף די שרים ועמים, וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת היא נפלאות בעינינו": דאס וואס די גאולה פון י"ט כסלו איז א הכנה והקדמה, ובמילא מעין, דער גאולה העתידה כנ"ל, דריקט זיך אויס נוסף - אין דער עצם גאולה פון דעם אלטן רבי'ן און תורת החסידות, נאך אויך (ועיקר) אין דעם וואס הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים", ביז אז ענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת, אז די נפלאות הוי' זיינען אויך צו זיי אנטי פלעקט געווארן... עיין שם בארוכה.

ספר התלדות חלק ד עמוד 1021. ואח"כ שאל אותי למה אתם צריכים לכל זה, הלא יכול להמתיק הדינין בהעברת היד על המצח ועל הפנים. ואמרתי לו הלא יעקב אבינו בודאי ה' יודע להמתיק הדינים, ועכ"ז אמר אכפרה פניו במנחה. והאמת הוא שצריך המתקת הדינין וגם מנחה שלוחה לעשו.

לקוטי שיחות שם עמוד 198. מעין זה איז געווען ביים מאסר וגאולה פון אלטן רבי'ן: דער אלטער רבי איז געווען בבית האסורים, בהתלבשות אין גלות - ער האט ניט ממתיק" געווען די דינים, בהעברת היד על המצח ועל הפנים", ער האט ניט געמאכט אז טיינע סאוועט זאל פארברענט ווערן; און דער אופן ההנהגה מיט אים איז געווען, אז מ'האט אים חוקר ודורש געווען בריבוי שאלות אין יסודות פון תורה ומצות כו', וועלכע ער האט גע-ענטפערט מיט א הסברה ארוכה, באופן אז אויך די מגושים'דיקע מוחות פון די מנהלי הדרישה והחקירה זאלן פאר-שטיין. אבער לאידך גיסא, איז דער אלטער רבי ניט געווען מוכרח אין דעם. וכי מסופר דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז דער גאנצער ענין התפיסה איז געווען בהסכם רבינו הגדול .. ווען דער רבי וואלט ניט מסכים געווען וואלט מען אים ניט תופס זיין, די ראי' (אויף איז)

פון דער נסיעה לפטרבורג פריטיק געבליבן שטיין די שווארצע ביידל און עס האט ניט גיהאלפן די פיר פערד וואָס מיר האט צוגישפּאַנט אויף שלעפּן דעם וואָגען, ווייל דער רבי האט ניט געוואלט כו"; דער כללות ענין פון דער תפיסה איז דאָס ווי אַ הלבשה ברצון שלא להשתמש בדרך למעלה מן הטבע". און עס איז ידוע, אַז אַ הלבשי שה" און הגבלה ברצון איז ניט קיין אמת'ע הגבלה (הגבלה אמיתית איז דוקא ווען די הגבלה קומט בהכרח, פון א דבר שמחוץ הימנו; בשעת אָבער ס'איז אין אַן אופן וואָס מ'איז זיך אליין מגביל – געפינט מען דאָך זיך אין דער הגבלה). - און דער טעם וואָס ביי אים האָבן גע- קענט זיין די צוויי קצוות איז מובן מדברי רבותינו נשיאנו - ווייל דער (אַלטער) רבי איז אַ עצמי, ביי אַ עצמי איז ניט שייך קיין שינוי זמן ומקום". און דעריבער, אויך זייענדיק אין תפיסה ובאופן של התלבשות (כביכול) האָט ער פועל געווען אויף די שרי המלוכה גופא, אַז זיי, מצד זייער מציאות, זאָלן אים באפרייען באופן של פדי' בשלום, דערקענענדיק אַז ער איז אן איש אלקי. און דאָס איז וואָס דער אלטער רבי איז מאריך באגרתו הידועה וועגן זיין גאולה: הפליא ה' והגדיל לעשות בארץ .. אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל המדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו" - אַז זייענדיק תחת ממשלתם וברשותם האָבן די שרים, ביז צו דעם מלך אליין, געזען אַז ער איז אַ חכם גדול ואיש אלקי", און דאָס (אז אויך זיי האָבן אַנערקענט אַז מאת ה' היתה זאת") דריקט אויס דעם אויפטו פון דער גאולה פון י"ט כסלו.

(49) ד"ה פדה בשלום תרפ"ה. והנה בכדי שיהי' ביכולת האדם לעבוד עבודתו כראוי הנה ע"ו ניתנו ונתגלו דרכי העבודה שהם דרכי החסידות אשר בהם ועל ידם יעלה האדם ויגיע למחוז חפץ נפשו, לקשר כל הענינים הגשמיים באלקות, ולהשלים הכוונה העליונה מה שעלה ברצונו ית' להיות לו ית' דירה בתחתונים. וביאור הענין הוא, דהנה כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"מ זיע"א אומר (י"ט כסלו ע"ט) דהתגלות הבעש"ט הי' שיהי' התגלות פנימי' התו', והי' התגלות שלא בבחי' התלבשות. והראי' דגם תלמידו הח"מ דמעזריטש אשר פי שנים ברוחו בדוגמת אליהו ואלישע, הנה גם הוא קודם אמירת דא"ח הי' אומר שמעו סודות התו', ולא היי העולם יכול לקבל זאת, והגם שזהו מדרי' גבוה ונעלה במאד ומ"מ אין זה עדיין התגלות עצם

פנימי' התו', ובא ע"י רבינו בהתלבשות בהשגה שבזה נמשך עצם פנימי' התו' עכ"ל, ופי' דבריו דהתגלות הבעש"ט היי שיהי' התגלות פנימי' התו' (וכמשי"ת אי"ה בענין רזי תורה), והי' על ידו התגלות זו אבל לא בהתלבשות כלל ולא היה העולם יכול לקבל גילוי זה, והראי' דגם תלמידו הה"מ דמעזריטש הי' אומר שמעו סודות התו' היי ג"כ עוד שלא בהתלבשות עדיין, ולכאן דמאחר שהוא בדוגמת אליהו ואלישע שהי' פי שנים ברוחו הרי עבודת אליהו הי' שיכירו וידעו כל ישראל כי הויי הוא האלקים, דהוי' ואלקים כולא חד, וכמ"ש וידעו העם הזה כי אתה הויי האלקים וגו', ויאמרו הוי' הוא האלקים וגו', ואלישע שהי' פי שנים ברוחו הרי הראה אותות ומופתים גלויים בהמתקת מים וטהרת מצורע (גם בשר של או"ה) וזריקת עץ והעלאת ברזל ופקיחת עיני נער, ונא' שם שם הוי' (וכמב' במד"ר וילקוט) דוקא שהי' גילוי שם הוי' וידעו כי יש נביא בישראל, וכן הוא בהגילויים דהבעש"ט והרה"מ דמעזריטש שהוא התגלות ומ"מ כ"ז הוא התגלות שלא בהתלבשות, ובא ע"י רבינו בהתלבשות בהשגה שבזה נמשך עצם פנימי' התו', ולכאן הרי השגה הוא ברחוק מן העצם, וא"כ איך בהתלבשו' דהשגה נמשך עצם פנימי' התורה. אך הענין הוא דהנה בי"ט כסלו תרס"ג בעת שכ"ק אאמו"ר הרה"ק דבר אודות רבינו אמר דער רבי איז אַ אור עצמי דערפאר איז ער געווען למטה כמו למע' בהנהגה ע"פ תורה הנגלית כמו בשמירת זמני ק"ש ותפלה והי' זה בחיות פנימי ועצמי און דאס איז דער תוקף פון רבי עכ"ל. ולכאן הרי אור אינו עצמי, דתוקף הוא עצמי, דכל עצמי יש לו תוקף והתוקף שלו הוא העצמי שלו, פי' דאס וואס ער איז אַ עצמי דאס אליין איז דער תוקף זיינער, און דאָס איז די מדרי' פון רבי היינו עצמי, אבל אור אינו עצמי, דמה שהאור הוא עצמי הוא רק לפי שהוא דבוק בהעצם, וא"כ מפני מה משו"ז דוקא הי' למטה כמו למע' להיות בהגבלה דומן דוקא ובחיות פנימי ועצמי.

לקוטי לוי יצחק אגרות עמוד רכג. וזהו שאז דוקא הי' הנס והגאולה להאיש המאיר באור עולם בב' בחי' אור דמקיף ופנימי שזהו שניאור. והשני אור הוא לזמן ממש, דהיינו בהזמן די"ט כסלו שאז הוא התחברות דבי הבחי' יחד, ובתורה אלו הב' בחי' אור, הוא הב' בחי' דתורה, נסתר דתורה, ונגלה דתורה, קבלה ונגלה. והתחברותם יחד דהבי אור, הוא ענין גילוי אור החסידות שהוא מה שהנסתר דתורה הסודות היותר עמוקים יושגו בהפשטתן לשכל ע"ד כמו ההשגה ד'נגלה דתורה. משא"כ קבלה אינה מושגת לשכל אנושי כי היא רק בדרך קבלה

שבתורה, ומצד גילוי היחידה, מתעלים גם הנרנ"ח, כנ"ל.

50* רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ת. שְׁלִשָּׁה הֵן הַנִּקְרָאִים אֲפִיקוֹרְסִין. הָאוֹמֵר שְׁאֵין שָׁם נְבוּאָה כָּלֵל וְאֵין שָׁם מִדָּע שְׁמָגִיעַ מִהַבּוֹרָא לְלֵב בְּנֵי הָאָדָם. וְהַמְּכַחֵשׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנּוּ. וְהָאוֹמֵר שְׁאֵין הַבּוֹרָא יוֹדֵעַ מַעֲשֵׂה בְנֵי הָאָדָם. כָּל אֶחָד מִשְׁלִשָּׁה אֵלוֹ הֵן אֲפִיקוֹרוֹסִים. שְׁלִשָּׁה הֵן הַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה. הָאוֹמֵר שְׁאֵין הַתּוֹרָה מֵעַם ה' אֲפִלוּ פְסוּק אֶחָד אֲפִלוּ תִּבְּהָ אֶחָת אִם אָמַר מֹשֶׁה אָמְרוּ מִפִּי עֲצָמוֹ הָרִי זֶה כּוֹפֵר בַּתּוֹרָה. וְכֵן הַכּוֹפֵר בְּפִרְוִשָּׁה וְהוּא תּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה וְהַמְּכַחֵשׁ מַגִּידָהּ כְּגוֹן צְדוֹק וּבִינְתוֹס. וְהָאוֹמֵר שֶׁהַבּוֹרָא הִתְלִיף מִצְוָה זוֹ בְּמִצְוָה אַחֶרֶת וְכִבֵּר בְּטִלָּה תּוֹרָה זוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא הֵיחָד מֵעַם ה' כְּגוֹן הַהֲגָרִים. כָּל אֶחָד מִשְׁלִשָּׁה אֵלוֹ כּוֹפֵר בַּתּוֹרָה:

51) אגרות קודש לאדמו"ר מוהרש"ב חלק א עמוד רס"א. בני שי' תתאספו בי"ט כסלו הבע"ל הלומדים, וראשיהם ומוריהם ומשיגיהם ותשמחו בשמחת החג, אשר פדה בשלו' נפשינו ואור וחיות נפשינו ניתן לנו, וקרוב הדבר אשר היום הזה הוא ר"ה לדא"ח אשר הנחלנו אבותינו הק' צוקללה"ה נ"ע זי"ע והיא היא תורת הבעש"ט ז"ל. זה היום תחלת מעשיך שלמות הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ להמשיך גילוי אור פנימיות תוה"ק אשר נמשך ביום הזה בבחי' המשכה כללית על כללות השנה. ועלינו להעיר לבבינו ביום הזה בבחי' חפץ ורצון פנימי ועצמי באמיתות נקודת לבבינו שיאיר נפשינו באור פנימיות תורתו ית'. ממעמקים קראתיך הוי' להמשיך בחי' ופנימיות תורת הוי' ומצות הוי' מבחי' פנימיות ועצמיות אוא"ס ב"ה שיאיר בפנימיות נפשינו אשר כל עצמותינו (ר"ל כל מציאותינו, העצם וההתפשטות כו') יהיו איליו ית' לבד לגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה מהמדות הטבעיים, כ"א כל עשיותינו וענינינו (הן בעבודה היינו תפלה ותורה ומצות, והן בעניני העולם המוכרחים לקיום הגוף) יהיו בכוונה אמיתית לשם שמים אשר חפץ ה' כו'. והשי"ת אב הרחמים ירחם עלינו וינחינו בדרך הטובה והישרה ישר יחזו פנימו כו'.

52) ספר השיחות תש"ג עמוד 59. ידוע המאמר אשר מספר הימים שהי' אדמוה"ז במאסר¹² הוא כמספר פרקי התניא - יום לפרק יום לפרק וואס דער מאסר, פון דעם ערשטן טאָג אָן, איז געווען אַ ענין פון נפשות. ווי עס איז ידוע אז מען האט אים געפירט אין דער שווארצער ביידל

ואמונה בלבד. משא"כ גילוי אור החסידות הוא בחי' יותר גבוה מקבלה ונגלה, שלכן בכחה לחבר ב' הבחי' גם יחד, שהנסתר והרז גופא יהי' מושג בנגלה, והוא ע"ד ורעה אמונה, שהאמונה גופא תהי' בבחי' דעת, וכמו והי' אמונת כו' חכמת ודעת. שהפירוש הוא שאמונת גופא תהי' בבחי' חכמת ודעת. וידוע שרז"ל דרשו פסוק זה על תורה במס' שבת, והיינו הבחי' דתורה המחברת ב' הבחי' יחדו. ובאיזו אופן יהיו מושגים בזמן ממש שזהו מה שהסימנים דו"ס משנה הוא זמן נקט, והיינו שתורה בב' בחינותי' דנסתר ונגלה יחד, דהיינו שהנסתר גופא יהי' מושג בבחי' נגלה, שבעצם בי הבחי' הם למעלה מהזמן כידוע בענין כל העוסק בתורת עולה כו', אם שעוסק בלילה שאינו זמן הקרבת עולה. מתגלית בזמן ממש, והיינו מה שהשני אור, גם יחד.

קונטרס עניינה של תורת החסידות הערה 40. כי רק מצד סדר ההשתלשלות שבתורה ישנה הגבלה זו, שחלקי הפשט רמז ודרוש שבחורה יהיו בגילוי וחלק ה"סוד" יהיה בהעלם. אבל מצד עצם מהות התורה, בחינת יחידה, אין חילוק בין חלק הסוד שבה לשאר החלקים, וגם הסוד יכול להיות בגילוי.

50) קונטרס עניינה של תורת החסידות. החיות שתורת החסידות מכניסה בכל עניני העולם (קטן זה האדם, והעולם - כפשוטו), נמשכת מהחיות שחסידות מכניסה בכל עניני התורה ובאה ע"י חיות זו. כי כל עניני הבריאה נמשכים מהתורה ובאים על ידה. בתורה - ד' חלקים: פשט, רמז, דרוש, סוד. ותורת החסידות מכניסה חיות בכל אחד מהם. אשר - נוסף על זה שבתורת החסידות באו ביאורים לענינים שונים שבכל ד' חלקי התורה (שגם זה, שולל את הסברה שהחסידות באה בכדי לבאר את חלק ה"סוד" שבתורה בלבד) - לימוד החסידות מכניס חיות בכל ענין וענין (בכל חלקי הפרד"ס שבו) שלומדים בתורה, ש"חי" הוא באופן אחר לגמרי, בחיות עצמי. וחיות זה, מוסיף גם בהירות ועומק יותר בהבנת הענין. דוגמא לזה בנגלה דתורה, ובהלכה: "כל עבודות יוה"כ אינן כשירות אלא בו" (בכה"ג): כמו שקדושת יו"כ מועילה לעבודה המיוחדת דיו"כ, כך היא פועלת גם בהתמידן ומוספין (דשבת) המשתייכים מצד עצמם לכל ימי השנה, שגם הם, מתקדשים בקדושתו של יום הכיפורים. וכן הוא גם בנוגע לתורת החסידות - בחי' "שבת שבתון" שבתורה - שפועלת היא בכל חלקי התורה. כי ד' החלקים פרד"ס שבתורה הם ד' הבחינות נרנ"ח שבתורה, ותורת החסידות היא בחי' יחידה

ווי מען פלעגט אַמאָל פירן מורדים במלכות ונדונים למיתה. הוד כ"ק אאמו"ר אדמו"ר צמח צדק אמר י"ט כסלו תקצ"ב: אברהם אבינו ידע אשר צריך להוליד בן שמזרעו יהי' עם הנבחר, וגם ידע כחו של נמרוד שהוא גבור ציד להמריד נגד הוי', ויכול להיות שנמרוד בסיוע השטן וסיעתו ינצח אותו - את אברי הם אבינו - וימיתו, בכל זה הנה מסר את נפשו בסכנה ממש. ואין זה מפני שהי' ענין של בטחון בה' כ"א מס"נ מה שהפקיר וסיכן את נפשו בפועל לפרסם אלקותו ית' בעולם, מבלי חשוב מחשבות כלל מה יהי' אחרי כן. כן הוד כ"ק זקני ⁽¹³⁾ ידע כחו של השטן המקטרג על שיטתו ודרכו של מורנו הבעש"ט והרב המגיד נ"ע, כי מאז שהתחיל לדבר ברבים המאמרים של ספר התניא - תקמב נתחזקה ההתנגדות באופן מבהיל. וכשאמרו ברבים בפעם השני תקן - התחזק הקטרוג יותר וארך שלש שנים בהתי גברות גדולה, עד אשר אמי החליפה ונסתלקה בשלישי בתשרי תקנ"ג ⁽¹⁴⁾ והפקיר וסיכן את נפשו הקדושה לסדר את ספר התניא, תורה שבכתב של תורת חסידות חב"ד. וכה עמד בסכנת נפשו עד שנת תקנ"ט שנוסף גם סכנת גופו הקדוש, וסבל יסורי מות נ"ג ימים נגד נ"ג פרקים שבספר התניא. ובעבודתו הקדושה זכה כי תניא, שהוא אותי' איתן, יעורר את האיתן שבנשמה ⁽¹⁵⁾ בכל מי שהוא לומד את ספרו הקדוש ויפעול בו התי חזקות בעבודת השי"ת.

⁽¹²⁾ ראה החוברת יט כסלו". ראה ג"כ שיחה ומכתב כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ נ"ע נדפסו בסו"ס קיצורים והערות לתניא. - ובכ"ם. ⁽¹³⁾ אדמו"ר הזקן. ⁽¹⁴⁾ ראה לקו"ד כ' כסלו תרצ"ג, רשימת המאסר ח"ג (לקו"ד כרך ד') ⁽¹⁵⁾ ענינו ראה לקו"ת ר"פ ראה, ד"ה לעולם יהא אדם רך כקנה תש"ג ועוד.

(53) לקוטי שיחות חלק ח עמוד 131. ס'איז אָבער נאָך אַלץ ניט מובן: ווי איז שייך אַז דער שכל זאָל זיין מצד קב"ע שכל און קב"ע זיינען דאָך צוויי הפכים? אויף דעם קומט דער ענטפער זאת חקת התורה", אַז דאָס איז אַ חקיקה מעבר לעבר" וואָס דערנעמט דעם גאנצן מהות פון אידן דורך און דורך: ווען אַן ענין אין חקוק אין אַ מענטשן אין דער דוגמא ווי אותיות החקוקות באב"ט, ד. ה. עס איז טאַקע אַ חקיקה אין אים (ניט ווי אותיות הכתיבה וואָס זיינען געשריבן אויף דעם קלף) אָבער עס דערלאנגט ניט ביז זיין עצם ממש: דאָן, איז כשם ווי דער ענין הנחקק דערנעמט ניט זיין גאָר טיפע פנימיות, אַזוי ווערט ער אויך ניט איינגעקארבט אין זיינע

חיצוניות'דיקע כחות. אָבער קב"ע, וויבאלד ער איז חקוק ביי א אידן מעבר לעבר ד. ה. אין זיין גאַנצן עצם, דערפאַר קומט ער אויך אין די כחות הכי חיצוניים, ווייל אַלע כחות פון מענטשן זיינען דאָך שייך צו זיין עצם, און דאָס מיינט חקיקה מעבר לעבר": פון זיין טיפסטער פנימיות ביז צו זיין ווייטסטע חיצוניות. און דעריבער ווירקט דער קב"ע אויך אויפן כח השכל (אז אין דעם פאַרשטאַנד פון די מצות פון עדות און משפטים זאָל זיך אָנהערן ניט די מציאות השכל פאַר זיך, נאר ווי דאָס איז מצד גזירה היא מלפני") - ווייל דער עצם הנפש איז דאָך כולל און ווירקט אין אַלע כחות. און דאָס איז אויך מתאים דערמיט וואָס די חקה פון פרה אדומה וואָס איז אויסגעטיילט פון אַלע אני דערע חוקים אַנטהאַלט אין זיך די צוויי הפכים פון חוץ לשלש מחנות" און נכח פני אהל מועד" (כנ"ל ס"ב): א איד מצד זיין עצם (די בחינת החי קיקה מעבר לעבר) - אפילו ווען ער געפינט זיך חוץ לשלש מחנות", אין ער מתכוון ורואה פתחו של היכל".

שם עמוד 5. אינעם גילוי נקודת היהדות און אין איר ווירקונג אויף אידן זיינען דאָ, בכלל, דריי אופנים:..... אַז די נקודת היהדות נעמט דורך זיין גאַנצן מהות און זי ווערט זיין גאַנצע מציאות; ובמילא ווערט אַזוי, אַז דער שכל מצד עצמו אין מחייב און פאַרשטייט בהתאם מיט דער נקודה.

(54) אגה"ק לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע חלק ד עמוד רצט. פארשטייט וואס א רבי איז בא א חסיד, און נאך מעהרער איז חסיד בא א רבין, בן און יש, התפשטות און עלול, פיהלן אז אב און אין עצם און ערלה איז זייער מקור, און אז אן מקור זיינען זיי ניט פראן. אור מן המאור, און גילוי מן ההיולי ווייסן אז זיי און זייערע שרשים דאס הייסט מאור והיולי - איז איין זאך, אבער נאך אלעס דעם איז דאס אלץ נאך ניט דאס וואס רבי וחסיד, רבי וחסיד איז נאך גאר אנדערש, אשר על כן איז דער הפרש וואס איז געווען בא דעם רבי'ן פון פאר פעטערבורג ביז נאך פעטערבורג האט זיך בדרך ממילא אפגעשפיגעלט אין חסידים, אז בא זיי איז אויך געווען א הפרש פון פאר פעטערבורג ביז נאך פעטערבורג.

לקוטי דיבורים חלק א נ עמוד א. אין רבי וחסיד. דאָס הייסט אין דעם צוזאמען בונד פון רבי וחסיד זענען פאַראַן ד' אופנים; רב אין תלמיד, וואָס דאָס איז משפיע

ומקבל. ב) התקשרות און דביקות. דאָס הייסט די התאחדות תמיד ורבי וואָס ביידע ווערען אויסגעבונדן בהתאחדות גמורה דורך תורה ועבודה. וכמאמר הידוע של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבגים זי"ן וואָס ער האָט געענטפערט איינעם ביחידות שבקש להיות מקושר. וענה לו כי כל התקשרות היא ע"י תורה. לערען די חסידות וועלכע איך זאָג וועסטן ווערען מקושר. ג) רבי וחסיד אב ובן. ד) רבי וחסיד אין מאור ואור. אין אפילו דער אופן פון מאור ואור וואָס דאָס איז דאָך די גרעסטע דרגא איז אויך דער עיקר די התקשרות פנימי ועצמי, די טיפע אויסגעבונדענקייט. עס איז ניט נאָר אַ צוגעבונדענקייט וואָס איינער געדענקט דעם אַנדערען תמיד דער חסיד דעם רבי'ן און דער רבי דעם חסיד. נור דאָס איז אַ אויסגעבונדענקייט, וואָס אויסגעבונדענקייט איז, אז יעדער איינער פון זיי איז משלים דעם אמיתת המהות פון דעם אַנדערען ווי אור און מאור. מאור אין מגלה אור עצמי און אור עצמי הוא גילוי המאור, דהא באה תליא אשר כן הוא ברבי וחסיד, און דאָס אַלץ איז באַ ציור אהבה פנימית.

ספר השיחות ת"ש עמוד 89. תשובה: רבי איז עצמי און די התגלות פון אַן עצמי אין פנימיות. אין חסיד איז פאראן חלוקי דרגות ביאורים און משלים. אין די חסידישע משלים איז פאראן חלוקי מדריגות פאראן א משל וואָס דער סיפור המשל איז אמת מיט אַלע פרטים, און עס איז פאר ראָן אַמאָל אַ משל וואָס דער סיפור המעשה איז אַ סיפור בדוי, ווי דער משל וואָס רבינו הזקן האָט ערקלערט דעם ענין פון ירידת הנשמה ווי אַ בן מלך האָט געבלאנדזשעט, איז דאָס אודאי נישט מער ווי אַ משל, ווייל אַ בן מלך קען ניט בלאנדזשען. פונדעסטוועגן איז דאָס אַלץ ניט דער ענין פון יחידה.

55) ספר הערכים חב"ד כרך א ערך אהבת ישראל ס'ט. אהבת ישראל היא אחת מיסודות העיקרים של תורת החסידות. (ובספר התניא (תורה שבכתב של תורת חסידות חב"ד). בכל פינה שפונים, רואים את גודל אהבת ישראל של כ"ק אדמו"ר הזקן (מחבר התניא). נוסף לזה: פרק שלם בתניא הוקדש לענין זה, הוא פרק ל"ב - לב של כל התניא. ולכן חסיד הוא זה שמסור לדרוש טובת זולתו, ומוותר על טובת עצמו כדי להטיב לזולתו, גם כשטובת עצמו היא ודאית וטובת זולתו היא בספק. (בתור דוגמא עד כמה הוא המושג דאהבת ישראל" לפי דרישת תורת החסידות: בזמנו של רבינו הזקן היתה אהבת החסידים יתירה מאהבת אחים (עד

אשר אלו שהיו שלא מעדת החסידים היו מתברכים אשר הלואי שאהבת אחים תהי' כאהבת החסידים), ובכל זה, אמר אז רבינו הזקן, אשר אין זה מגיע עדיין כלל וכלל, לאותה אהבת ישראל שרצה הבעש"ט) מצד דרישת רבותינו. הנשיאים מההולכים בעקבותם בענין אהבת ישראל, גילו לנו כמה עובדות מהנהגותיהם בעצמם בזה, בכדי שיהיי בנקל יותר לנו לקיים את דרישתם. בתורת החסידות עצמה - יש הבדל בין אהבת ישראל" לפי תורת הבעש"ט, תורת המגיד ממעזריטש, ותורת אדמו"ר הזקן (והנשיאים שלאחריו): הבעש"ט גילה ענין ההתקשרות של אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל. המגיד גילה ההשכלה והשגה בהתחברות של ג' אהבות אלו ע"י הביאור פנימי של ג' אופני האהבה בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, ורבינו הזקן גילה את הדרך איך שכל אחד יכול צריך ומוכרח להביא את ג' אהבות אלו בפועל, באמרו "אשר אהבת ישראל היא שער העלי", שעלי' כתוב באותיות בהירות דא תרעא לאעלאה", ולכן, אף שאהבת ישראל ישנה אצל כל ישראל ובפרט בעדת החסידים אצל חסידי חב"ד צריך להיות הונפלינו באהבת ישראל. מטעמי השייכות ואהבת ישראל" לתורת החסידות: א) עשיית טובה לזולתו בגשמיות מבטאת היחוד דגשמיות" עם רוחניות", רכי הגשמיות" של זולתו אצלו הרוחניות" (היא) אחדות הוי' שזוהי מיסודי תורת - החסידות. ב) אהבת ישראל תביא את הגאולה העתידה (כנ"ל סו"ס ז'), וגם תורת החסידות יפוצו מעינותיך חוצה" הכנה היא לביאת המשיח.

56) המשך ס'ו בתחילתו (סוף עמוד ג). וכמאמר נתאוהב הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וכמו דירת האדם עד"מ דעצמות האדם דר בהדירה כו', כמו"כ הוא למעלה כביכול שיהי' בחי' עצמות אוא"ס ב"ה בגילוי למטה כו'.

שם עמוד ח. וזהו תכלית בריאת העולמות, ובשביל זה הוא ירידת הנשמה, שנש"י על ידי עבודתם ימשיכו בחי' עצמות אוא"ס למטה כו', וההמשכה והגילוי יהי' ע"י בחי' ממכ"ע, בכדי שיהי' הגילוי למטה, ובכדי שיהי' בבחי' אור פנימי כו' (ועמ"ש בד"ה יו"ט של ר"ה, רנ"ט). וההמשכה היא ע"י תומ"צ, שע"י קיום תומ"צ דנש"י ממשיכים בחי' עצמות אוא"ס בעולם כו'. וזהו שאמרו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית, שע"י נש"י ותורה נמשך תוס' אורות בעולמות, דהיינו גילוי בחי' עצמות אוא"ס כו'.

(57) לקוטי שיחות חלק ד עמוד 1335. מההפרש שבין הגילוי מלמעלמ"ט להעבודה מלמטלמ"ע : בהעבודה שמלמטה עלול ענין השינויים יותר מבהגילוי שמלמעלה. ולא עוד, אלא שבעבודת האדם צריך להיות שינוי (ועלי') מיום ליום, כיון שהאדם ע"י עבודתו צ"ל מהלך, ולא עוד אלא שאמתית ענין ההילוך הוא עליות ושינויים שלא בהדרגה. ואעפ"כ, תיבת היום", שמורה על העדר השינוי - שתמיד, בכל מצב ומצב הוא היום" - נאמרה בפסוק וידעת דוקא. כי היחוד הבא ע"י העבודה שמלמטה, עם היות שאינו שולל את מציאות הנבראים כנ"ל, בו דוקא מתבטא אמיתית ענין אחדותו יתברך, שגם כשישנו למציאות, מ"מ מיוחד הוא עמו ית' בתכלית היחוד. ויחוד זה הוא מצד העצמות דוקא, שהוא כל יכול ונושא הפכים. ולכן בפסוק זה דוקא נאמרה תיבת היום" - כי בהיחוד שמלמטלמ"ע דוקא מתבטא ומתגלה מהותו ועצמותו ית', שלמעלה מכל ענין השינויים - אפילו בדקות דקות שישנו גם בהיחוד הנמשך מלמעלמ"ט (כיון שלא בא ע"י עבודה)⁷. הכה שיש בישראל ליחוד זה שבדרך מלמטלמ"ע הוא מצד עצם נשמתם הקשורה בעצמות. ולכן, ההתבוננות והידיעה וההשבה אל הלב אשר הוי' הוא האלקים גו', בהד' שליבות שבתפלה, התחלתה וראשיתה היא התעוררות עצם הנשמה שלמעלה משינויים - בחיי היום", המתבטאת באמירת מודה אני", הודאה וביטול שמצד עצם הנשמה.

⁽⁷⁾ כי כל בחי' גילוי, מכיון שמוגדר בגדר אור, מציאות הנבראים הוא הפכו, ומשתנה על ידם, משא"כ העצמות, שלילת כל התוארים, אינו משתנה ח"ו משום דבר, וביכולתו להוות גם את מציאות היש ומ"מ נשאר הוא באחדותו.

אור התורה אחרי חלק ב עמוד קסד. וראי' לזה ממארו"ל קשה לזווגם כקרי"ס שמוכן מזה שקרי"ס הוא קשה, ואין זה מובן לכאורה שבריאית שמים וארץ וים ויבשה אינו קשה כמאמר לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו כ"א הכל במאמר עשה כמ"ש כי הוא אמר ויהי וקרי"ס שהוא הפך ים ליבשה הוא קשה, אך הענין כי ים ויבשה הם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא בחי' יחו"ע ויחו"ת, ושני הבחי' לבדם אין זה קשה אצל השרת, אבל שיהי' התחברות ים ויבשה ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים שהוא ענין שבנבראים יהי' הביטול כמו שאתה ה' לבדך כו', זהו קשה שכך זה אינו במל' מצ"ע כ"א שזהו כח מעתיק וכמו קיים בעתיקא תליא, ועד"ז הוא מה שנתקשה משה בחדש כי חדש הו"ע יחוד

שמשא וסיהרא שהוא קשה, וזהו לבש ה' עוז, ועוד הוא העוז מה שהיש יהי' במציאותו ולא יתבטל ממהותו מצד הגילוי שכולא קמ' כל"ח ויהיו בחיצוניותם כמו שהם בבחי' בי"ע ולא כמו אצי', וז"ע אף תכון תבל בל תמוט, תכון ה"ע זיכוכ כמ"ש כונן שמים בתבונה וה"ע שנמשך גילוי אלקות בעולם אבל הוא באופן שכל תמוט שיתקיימו במהותם בחיצוניות ולא יהי' הכל אצי', וזהו כעין מה שהי' במ"ת שעל כל דיבור פרוח נשמתו והחזיר להם הקב"ה בטל תורה שנק' עוז כמ"ש בתניא, ואי' שם שהקב"ה נותן כח בצדיקים לקבל שכרם לע"ל שלא יתבטלו במציאות ממש באור ה', והנה ז"ע התחברות הלבוש אל הגוף כי הלבוש הוא לבוש מל' בחי' שם אד' והגוף הוא בחי' גופא דמלכא בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם הוא מראה דמות כבוד הוי', פי' שהוי' הוא היהנה ויהי ואני הוי' לא שניתי וכולא קמ' כל"ח, וההתחברות הוא שיהי' גילוי שם הוי' ע"י לבוש מל' כמ"ש ה' ימלוך לעולם ועד והי' הוי' למלך, וכל בקשות ר"ה הוא ותמלוך אתה הוא הוי' כו' שיהי' גילוי שם הוי' ע"י לבוש מל', ויש בזה ב' בחי' הא' התחברות הלבוש אל המתנים, והב' התחברות הלבוש אל הגוף וה"ע יחוד המל' עם יסוד או ת"ת, ויובן החילוק כי הנה ביסוד הוא שם שדי ובת"ת הוא שם הוי', ואי' ברמב"ן שמב' שמות אלו נמשכי' ב' מיני נסים, נסים נסתרים ונסים נגלים, כי שם שדי הוא שמשדד מערכת השמים שיהי' נסים רק הנסים הם מלוכשים בדרכי הטבע שאין שום דבר יוצא מהטבע לגמרי רק שאין הטבע מסתיר על הנס, וכמו נס דפורים שהי' מלוכש לגמרי בטבע מאהבת אסתר וכיוצא, ולא הי' שם דבר יוצא מהטבע, ואעפ"כ אמרו ע"ז ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו שהכל הכירו שהוא נס שהטבע לא הסתיר על הנס וזהו משם שדי ולא כמו שם אלקים שממנו שהקדים הש"י רפואה למכה ותלקח אסתר כו' וקצף בגתן כו' והיינו נמשך מנהגו של עולם ודרך הטבע לגמרי שהטבע מסתיר וכענין לעושה נפלאות גדולות לבדו שאין בעל הנס מכיר בנסו, אבל שם הוי' הוא שיהי' נסים נגלים, כמו יציאת מצרים מכת בכורות וקרי"ס, והנני ממטיר לכם לחם מן השמים, המן הסלע הזה נוציא לכם מים שהי' יוצא מהטבע לגמרי שדרך הטבע הוא להיות לחם מן הארץ ומים מן השמים והי' בהפך זה"ע ההפרש בין התחברות הלבוש אל המתנים שהם נה"י שלבר מגופא ובין ההתחברות אל הגוף שהוא החזה בחי' ת"ת, זהו החילוק בענין גילוי אלקות גם בחיצוני העולמות, ובענין ביטול בנפש החילוק הוא כי הנה כתיב העשיר לא ירבה דא עמודא

דאמצעיתא, והדל לא ימעט דא צדיק, ואין עשיר אלא בדעת ואין עני אלא בדעת, והיינו כי אל דעות הוי', דעת תחתון הוא כמו שנתהווה מאין ליש, וגילוי דעת תחתון הוא איך שנתהוו מאין ואפס המוחלט והאין שופע בו תמיד להחיותו ולקיימו ואלו ה' מסתלק ה' אין ואפס וא"כ היש בטל לגמרי אל האין השופע בו להחיותו והוא ג"כ ביטול גדול, ודעת עליון הוא איך שהוא יש אמיתי וכולא קמי' כלא וכאין, וגילוי דעת עליון הוא שכל התחלקות ו"ק גשמיים ורוחניים וכללות החיות מכל העולמות עליונים ותחתונים שהוא הקו"ח וצמצום ומק"פ הכל כלול ובטל כביטול זיו השמש בשמש כאלו לא יצאו כלל מהתכללותם במקורם. וזהו ההפרש בין כשהגילוי מיוחד יסוד ומל', ובין כשהגילוי מיוחד ת"ת ומל'. וענין האבנט מהו, הוא ג"כ לא כמ"ש המקובלי' שהוא במל' שהרי המל' היא הלבוש המתחבר אל הגוף והאבנט הוא המחבר, אלא שהאבנט הוא ה' עילאה של שם הוי' ב"ה כנ"ל שהוא בחי' בינה, וכתוב אני בינה לי גבורה שמלבשת לגבורה דא"א, וה"ע תגבורת הכח והחיות להיות התגלות אלקות וביטול בנבראים שה"ע התחברות הלבוש מלי אל הגוף (והאזור למעלה אולי הוא בחי' תבונה, וענין שהאבנט פעולתו לחמם הגוף, כמדומה שה"ע גבורות דאי' שנותנים כח להיות יחוד עליון כידוע שיסוד נק' בצל אל עליון בינה, מפני שהתעוררות היחוד הוא לחזק כח ההילוך אולי הוא ענין להיות גילוי היחוד למטה מטה עד עוה"ז). וענין שהאבנט ה' מכפר על הרהור הלב, הוא כענין שהעולה ה' מכפר על הרהור הלב כמ"ש והעולה על רוחכם כו', וההפרש בין עולה וחטאת הוא שהחטאת אינו כליל ועולה כולה כליל והוא ענין ב' מיני מס"נ כלתה נפשי לחצרות הוי' וכלה שארי ולבבי, כלתה נפשי לחצרות הוא ענין התשוקה להיות הבנה והשגה באור א"ס וכענין ע"מ לקבל פרס, פרוסה זיו השכינה שבג"ע התחתון וג"ע העליון וה"ז בחי' יש ולגרמי', ובאש זה עדיין אין נשרף כל המחשבות והרהורים בישין ורצונות זרים, וכלה שארי ולבבי ה"ע פנימי' הלב ביטול אמיתי ע"ד מ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שנעשה אין ואפס ממש, ובאש זה נשרף כל המחשבות והרהורין בישין, ובחי' זו למעלה הוא ענין שכינתא עילאה בינה, וא"כ האבנט שהי' מבד היינו שהוא בה' עילאה שבהוי' דלעילא, וע"י שכה"ג ה' לובש אותו ה' נשפל ונמשך בשם הוי' דלתתא למלאות הפגם והחסרון שע"י הרהור הלב שהוא בה' עילאה.

(58) לקוטי דיבורים חלק ב שיא עמוד ב. חוצה הייסט דאך אין דרויסען, ד. ה. ניט אין דעם מקום המוכשר, וואָרעם דער מקום המוכשר איז דאך ניט קיין חוצה, ער איז דאך דער ריכטיגער מקום המוכשר, וואָדען אויב ער איז א חוצה, דאָס הייסט אַז ער איז ניט קיין מקום מוכשר, איז ווי איז דאָרטן דער אָרט פון א מעיין, איז דאך דער פסוק זעהר ניט פאַרשטאַנדיק, עס איז דאך סותר איינע די אנדערע, איז דאָס א מעין פאַרוואָס רוסט מען חוצה ? איז דאָס חוצה, ווי קומט אהין א מעיין, וואָדען עס איז ביידע זאכן, איז ווי איז ביידע זאכן ?

(59) שם שכח עמוד א. און דאס איז דער ענטפער פון משיח'ן, לכשיפוצו מעינותיך חוצה, אָט די והאמונה וואָס די זיידעס און די טאָטעס האָבען געלאזט בירושה זייערע קינדער און אייניקלעך, איז אין דעם גלות שטראָם געשפרייט און צעזיט געוואָרען במרחבי תבל און מדינות שונות. און אויך בא אזעלכע וואָס איבער פערשידענע סבות זיינען זיי פאַרשטויסען געוואָרען אין חוצה, אז מען איז אָפגעריסען פון אידישקייט, אַז עס רעדט זיך ניט וועגען חסידות און הנהגות פון חסידים, עס רעדט זיך מכח טהרת המשפחה, הנחת תפילין, שמירת שבת, מאכלות כשרות.

(60) לקוטי שיוחות חלק טז עמוד 38. ס'איז ידוע³⁸, אז כשם ווי ס'איז דא די בחי' היחידה"א אין נפש האדם, אַזוי איז אויך פאַראַן בחי' היחידה"א אין תורה - תורת החסידות: און דער עיקר גילוי פון בחי' היחידה"א פון תורה איז אין חסידות חב"ד - ווי דער בעל ההילולא האט מגלה געווען און אַראָפגעשטראָגן תורת החסידות אין הבנה והשגה בכדי דורני דעם צו קענען פועל זיין אויך אויפן נפה"ב און חלקו בעולם, ביז צו מהפך זיין זייער מציאות מן הקצה אל הקצה ווייל דוקא אין דעם דריקט זיך אויס דעם עצם פון פנימיות התורה³⁹. ד.ה. כשם ווי ס'האט זיך פריער גערעדט ביים מענטשן, אַז די התגלות פון יחידה, עצם הנשמה, איז דוקא ווען די כחות הגלויים זיינען אין א מצב פון העלם והסתרה; אַזוי איז בנוגע בחי' יחידה אין תורה, אז זי ווערט נתגלה דוקא דאן ווען זיי דארף אויפטאן אין די מדרגות תחתונות פון נפה"ב וחלקו בעולם; און ווי דער פתגם פון בעל ההילולא⁴⁰: כל ענין החסידות לשנות טבעי' מדותיו". און דאָס איז די נקודה משותפת פון מעשיו ותורתו ועבודתו" פון בעל ההילולא און מעלת העבודה אין זמן הגלות: אין ביידע טוט זיך אויף די התגלות פון בחי' יחידה דוקא אינעם ארט וואס איז מושלל פון גילוי אור⁴¹.

⁽³⁸⁾ ראה קונטרס הנ"ל ס"ו ובהערה 43 שם. ⁽³⁹⁾ כי ע"י התלבשות של תורת החסידות בהשגה נמשך עצם פנימיות התורה (ד"ה פדה בשלום תרפ"ה, בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע - י"ט כסלו עטר"ת). והיינו, דנוסף על המבואר לקמן (ס"ח ובהערה 45) שהכח לחבר נסתר ונגלה - שנסתר דתורה גופא יהי' מושג בנגלה - הוא מצד עצם התורה, הנה מכיון שהירידה והשפלה למטה יותר נמשך מכח עליון יותר (ראה תורת שלום ע' 115 - לענין התלבשות אור החסידות בשכל), ואדרבה - נעוץ תחלתן בסופן דוקא, הרי מובן, שאמיתית גילוי וביטוי של עצם פנימיות התורה הוא דוקא כשנמשכת בבחי' תחתונה ביותר, עד להפיכת טבע נפש הבהמית, כבפנים. וראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ח. סו"ס כ. וראה שוה"ג להערה 78 שם. וראה ד"ה פדה בשלום שם בסופו: וכוונה העצמית שהטבע ממש יהי' אלקות והענינים שלמטה יהיו כלים לאלקות דזה בא ע"י רבנו בהתלבשות בהשגה דוקא כו'. ⁽⁴⁰⁾ לקו"ד ח"א נו, א-ב. וראה אגה"ק דכ"ק אדמו"ר נ"ע (דלעיל הערה 25): להמשיך בחי' עומק ופנימיות תורת ה'. מבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ביה .. לגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה מהמדות הטבעיות כו' - נתבאר בשיחת ש"פ וישב תשכ"א. ⁽⁴¹⁾ להעיר מתורת שלום ע' 168: המקום שבחר לו למושב.. פנה שממה.. ולא ידעו ממציאות אור כלל כו'.

(63) כתר שם טוב סימן ריח. התורה חסה על ממונם של ישראל, ולמה כך, כי זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי, הוא נהנה מהחיות [מהרוחניות שיש באותו הדבר, כי לולא אותו הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר, ויש שם ניצוצין קדושים השייכים לשורש נשמתו, וכשהוא משתמש באותו הכלי או אוכל מאכל אפילו לצורך גופו, הוא מתקן הניצוצין, כי אח"כ עובד (ה') בכח ההוא שבא לגופו מלבוש או מאכל או שאר דברים, ובזה הכח עובד להשי"ת, נמצא מתקנם [מתוקנים]. לכך פעמים שיאבד ממנו הדבר ההוא, שכשכלה כבר לתקן כל הניצוצין שהיו באותו הדבר השייכים לשורש נשמתו, אז לוקח ממנו השי"ת אותו הכלי ונותן לאחר, ששייכים הניצוצות הנשארים באותו הכלי לשורש של אחר שהוא משורש נשמתו. ואמר ריב"ש ע"ה, שאוכלים בני אדם ויושבים על בני אדם ומשתמשים בבני אדם, היינו בניצוצין שיש באותן הדברים. לכך צריך האדם לחוס על כליו ועל כל דבר שיש לו, דהיינו מצד הניצוצין שיש בכלי זה, בכדי לחוס על הניצוצין הקדושים.

אור התורה לה"מ קא עמוד ד. והענין דהנה כתיב ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו. וארז"ל חולין דצ"א סע"א שנשתייר על פכין קטנים. ופי' במא"א אות פ' ס"ג וז"ל פכים קטנים ניצוצי מלכי' דמיתו עכ"ל. ואפ"ל כי פך בהיפך כף. ויאבק פרש"י בחומש שהוא לשון ויתקשר כו' שחובקו ואובקו כו'. וכן פי' בת"ז תיקון כו' דמ"ז ע"ב ע"פ מכל אבקת רוכל דא צדיק דאיהו כליל כולא איהו רוכל ואיהו אבקת' דילי' הה"ד ודבק באשתו וע' בזח"א ס"פ וישלח דקע"ו סע"ב וע' במא"א אות א' ס"ח וסעי' ק"ן מענין אבקת רוכל וע' בפירש"י פ"ק דעירובין די"א ע"ב גבי מאי היכר ציר אבקתא חור שציר הדלת סובב בו וכ"כ בערוך ערך אבקתא כל דבר שהוא נקוב להכניס בו ד"א קורין אותו אבקתא. וזהו ואיהי אבקתא דילי' בחי' יסוד דנוק'. וז"ש רש"י שהוא לשון ויתקשר כי יסוד דנוק' הוא ההתקשרות של המקבל לקבל השפע ועושה א"ע כלי ריקן מכל כמ"ש בענין הנותן לשכוי בינה ובת"א פ' משפטים בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה. ויסוד דדכורא הוא ההתקשרות של המשפיע אל המקבל כמ"ש באג"ה סי' ט"ו. והנה זלע"ז גם בקליפה יש דו"נ וכמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי בענין סוסים נקבות וזכרים דפרעה. וזהו ויאבק איש עמו שבא עליו בכח דו"נ דקליפה כמובן ממ"ש בזח"ג פינחס דרמ"ג ע"א ובזח"א דק"ע ע"א מאן אבק כו'. וכן פי' הרד"ק והראב"ע ויאבק לשון אבק ע"ד מ"ש במשנה פ' כירה בחול ובאבק דרכים וכמ"ש מזה באריכות בת"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש כו'. א"כ ע"כ צ"ל המשכה ממצחא דא"א כו'. וע' בד"ה אני ישנה בענין ד' בחי' אחותי נה"י רעיתי חג"ת יונתי חב"ד כו'. וע' ד"ה אז תשמח בתולה כו' שבכל עליות צ"ל תחלה אב"א כו'. וזהו"ע ירך לבר מגופא. ע' ד"ה מה יפו בענין חמוקי ירכיך כו' שכתב אבל שכ"ע עצם מעצמי ובחי' עצם הזכר עולה למעלה. עזח"ג ויקרא י"ט ב' ע"פ עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. ע"כ לא יאכלו כו' להיות ושפחה כי כו'.

(65) תורת חיים סוף פרשתינו נו עמוד ד. וזהו ויותר יעקב לבדו כמו שהוא בשרשו בעצמות אא"ס שנק' איש חלק חלק הוי' ממש יעקב חבל נחלתו שלפני צמצום הראשון ע"כ ביכולתו לברר ולהפוך חשוכא לנהורא לעשות מתוהו תיקון והיינו כאשר הצ"ג נעשה בע"ת דוקא שאין בע"ת יכול להגיע לשם כלל.

(66) ביאור"ז לאדהאמ"צ מג עמוד ג. וידוע ענין אל דעות ה', שיש בי דעות - ה', הא' מלמעלה למטה והוא

מיש לאין שהבורא הוא היש האמיתי והנברא הוא אין וכלא חשיב, והדיעה השני' שמלמטה למעלה שהנברא הוא יש נפרד לעצמו והבורא יקרא בשם אין, והיינו ענין אופני ב' ההשפעה שבמדת מל' ים וארץ, שבים הוא עלמא דאתכסיא כתיב להנחיל אוהבי יש שהוא עולם הבריא, והוא כמשל הים שהדגים מובלעים בו ואינם נראים למהות בפני עצמם כנ"ל והים מכסה עליהם מכל צד כו', ובחי' ארץ הוא הדיעה השניה שמהוה הכל מן העפר העליון כו' ונתעלם בהעלם אחר העלם עד שהנברא נפרד ומובדל ליש ודבר בפני עצמו ואינו מצטרף אל מקורו כנ"ל. והנה קמ' עצמותו ית' הרי ב' דעות אלו שוין ואינם סותרים זה את זה כלל, שעיקר ההפרש ביניהם הוא מצד התהוות הנבראים, אבל בעצמות האורות דאצי' שניהם שוין כו', עד שיוכל להיות היש אין והאין יש שלא כסדר ההשתלשלות מב' הכנויים ים וארץ כו', והוא דיעה שלישית הנזכר בגמרא דשמים וארץ כא' נבראו כו', פי' שמים קדמו הוא דיעה האי מיש לאין שהוא עלמא דאתכסיא כנ"ל, והדעה הב' הארץ קדמה, בהיות כי נעוץ תחילתן בסופן וסוף מעשה עלה במח' תחלה, דאע"פ שבמעשה שהוא סדר ההשתלשלות קדמו שמים בחי' ים כנ"ל אבל בבחי' מחשבה עליונה קדמה הארץ כו'.

ד"ה ולקחתם לכם תרס"א. וי"ל דזהו בחי' מציאות עצמה שאינה מתייחס אל האצי' והו"ע בחי' מי כו', ועז"א מי ברא אלה דהתהוות היש הנברא הוא מבחי' מי שבחי' העצמות דא"ס, וכינה הוא בחי' הפתח להיות בה וע"י בחי' הגילוי דעצמות א"ס בנבראים להיות בהם בגילוי הביטל האמיתי דאין עוד כו', דעיקר הגילוי הזה יהי' לע"ל וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי' ה' דיבר שיהי' אז גילוי בחי' דיבור העליון שהוא בחי' כבוד ה' כמו שהוא במקורו ושרשו ויהי' נראה ונגלה איך שהיש של הנבראים הוא בחי' היש האמיתי דעצמות א"ס ואין שום מציאות בלעדו כלל כו'.